

Miksi liikunnanohjaajaksi? – Hakijoiden uravalintamotiivit

Mira Sydänmaa

Opinnäytetyö
Vierumäen yksikkö
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma
Syksy 2012

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

<p>Tekijä tai tekijät Mira Sydänmaa</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi LOT 2009</p>
<p>Raportin nimi Miksi Liikunnanohjaajaksi? Hakijoiden uravalintamotiivit</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 51+8</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Päivi Sinkkonen</p>	
<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Haaga-Helia ammattikorkeakouluun liikunnanohjaajiksi hakeneiden uravalintamotiiveja eli sitä, mikä saa ihmisen hakeutumaan liikunta-alan koulutukseen Haaga-Helia ammattikorkeakouluun. Tutkimuksessa selvitettiin hakijan tyyppillistä profiilia sekä eroja nais- ja mieshakijoiden uravalintamotiiveissa. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin erosiko uravalinta ensisijaisen hakutoiveen tai hakukertojen määrän suhteen sekä mitä mielikuvia pääsykokeisiin osallistuneilla hakijoilla oli liikunnanohjaajan työstä. Tutkimuksessa selvitettiin myös opintonsa syksyllä 2011 aloittaneiden yhteneväisyyksiä uravalintamotiiveissa.</p> <p>Tutkimus toteutettiin Webropol 1.0 ohjelman avulla tehtynä kyselynä Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajien valintakokeissa 6.-9.6.2011 ja hakijakyselyyn vastasi 309 hakijaa. Vastaajista naisia oli 167 ja miehiä 142. Tutkimuksen tuloksia verrailtiin sukupuolen, uravalintamotiivien, ensisijaisuuden ja hakukertojen määrän mukaan. Tuloksia tarkasteltiin Excel-taulukkolaskentaohjelmalla keskiarvoina ja prosenttilukuina.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että hakijoiden merkittävimmät uravalintamotiivit olivat alan ihmisläheisyys, hakijan hyvät liikuntakokemukset, pitkäaikainen kiinnostus liikunta-alaan sekä opetus- ja ohjaustyötä kohtaan. Erilaisista vaikuttavista tekijöistä tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi nousi liikunta-alan monipuolisuus. Vastaajista 53 % ilmoitti liikunta-alan monipuolisuuden tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi.</p> <p>Yhteenvetona voidaan todeta, että liikunnanohjaajaksi hakevat ovat selvästi sisäisesti motivoituneita uravalinnan suhteen ja ulkoisilla motivaatiotekijöillä ei ole kovinkaan suurta merkitystä alalle hakeutumiseen. Liikunnanohjaajaksi opiskelemaan hakemiseen vaikuttavat monet eri tekijät. Näitä eri tekijöitä yhdistää hakijoiden positiivinen kuva liikunnasta ja liikunnanohjaajan työstä.</p>	
<p>Avainsanat uravalinta, uravalintamotiivit, ammatinvalinta, liikunnanohjaaja</p>	

Degree Programme in Sports and Leisure Management

<p>Author Mira Sydänmaa</p>	<p>Group or year of entry LOT 2009</p>
<p>The title of thesis WHY TO BE SPORTS INSTRUCTOR? THE APPLICANTS' MOTIVES FOR THEIR CAREER CHOICES</p>	<p>Number of pages and appendices 51+8</p>
<p>Supervisor or supervisors Päivi Sinkkonen</p>	
<p>The purpose of this Bachelor's thesis was to research the motives of the career choice of the applicant of Haaga-Helia University of Applied Sciences at Vierumäki Unit. In other words what makes a person choose to apply for sports field training at Haaga-Helia University of Applied Sciences. The study examined the applicants as well as the profile of the typical differences between male and female applicants' motives for the choice of career. The study examined also if the career choice differed from the applicant's first choice of programme or the number of previous applications in the programme as well as applicants' image of the work of a sports instructor. This study also investigated the similarities of the career choice motives of applicants investigated who started studies in autumn 2011.</p> <p>The study was implemented using the Webropol 1.0 programme questionnaire in Haaga-Helia University of Applied Sciences sports instructor entrance examinations between 6 and 9 June 2011. The survey was answered by 309 applicants. Altogether 309 of the respondents were women 167 and 142 men. The results of the study were compared by gender, career choice motives, and the applicant's first choice of programme or the number of previous applications in the programme. The results were examined by the use of Excel programme as mean averages and percentages.</p> <p>According to this thesis the most prominent career choice motives were the humane aspects of the branch, applicants' good physical education experiences and their long-term interests in the physical education branch as well as teaching and instructing work. The most important motive for choosing sports instructor as a career was the diversity of the branch. Of all the respondents 53% agreed that the diversity of the branch was the most important career choosing motive.</p> <p>A conclusion can be drawn that people who apply to sports instructor education are clearly internally motivated about their career choice and external motive factors do not have any significant role in applying to physical education. People who apply to study sports instruction are influenced by many factors which are combined by the applicant's positive views on physical education and the work of a sports instructor.</p>	
<p>Key words choice of career, motives of career choice, choice of profession, sports instructor</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Liikunta-alan koulutukset Suomessa.....	2
2.1	Liikunnanopettajakoulutus	3
2.2	Liikunnanohjaajakoulutus	3
2.3	Liikuntaneuvojakoulutus.....	5
2.4	Muu liikunta-alan ammattiin valmistava koulutus	6
2.5	Liikunnanohjaajatutkinnon opetussuunnitelman tavoitteet ja vaatimukset työelämälähtöiseen koulutukseen.....	6
2.6	Liikunnanohjaajakoulutus muuttuvassa yhteiskunnassa	8
3	Liikunnanohjaajan ammattitaito, työnkuva ja työpaikat.....	10
3.1	Liikunta-alan työllistäjät	11
3.2	Liikunnan ja urheilun kehitysnäkymät.....	12
4	Uravalinta	14
4.1	Uravalintamotiivit	15
4.2	Uravalintaprosessi ja uravalintaan vaikuttavat tekijät.....	17
4.3	Uravalintateoriat.....	19
4.4	Ura-ankkurit uravalintateoriana	21
5	Tutkimusongelmat	23
6	Tutkimusmenetelmät	24
6.1	Tutkimuksen kohderyhmä.....	25
6.2	Aineiston kerääminen.....	25
6.3	Tulosten analysointi.....	26
7	Tulokset.....	28
7.1	Hakijoiden uravalintamotiivit.....	30
7.2	Haun ensisijaisuuden ja hakukertojen vaikutus uravalintamotiiveihin.....	33
7.3	Hakevien mielikuvat liikunnanohjaajan työstä.....	35
7.4	Opintonsa aloittaneiden uravalintamotiivit	37

8	Pohdinta	41
8.1	Tutkimuksen luotettavuus	46
8.2.	Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset	47
	Lähteet	48
	Liitteet	53
	Liite 1. Kyselylomake	53
	Liite 2. Pääsykokeisiin osallistuneiden hakijoiden uravalintamotiivit %	57
	Liite 3. Naisten ja miesten uravalintamotiivit %	58
	Liite 4. Naisten ja miesten erilaisten tekijöiden vaikutus liikunta-alalle hakemiseen %	59

1 Johdanto

Ammatinvalinta kuuluu ihmisen tärkeimpiin päätöksiin elämässä. Ihmiset hakeutuvat työympäristöihin ja ammatteihin, joissa he voivat hyödyntää kykyjään ja taitojaan sekä ilmentää arvojaan ja asenteitaan (Jusi 1987, 30.)

Suomessa on vaikea päästä opiskelemaan liikunta-alaa. Liikunta-alan koulutusta järjestetään monipuolisesti, sillä ammattiin valmistavaa koulutusta tarjoavat yliopisto, ammattikorkeakoulut ja urheiluopistot. Liikunta-alan tutkinnot antavat pätevyiden toimia liikunta-alan eri työtehtävissä. Alalla työskentelee arviolta yhteensä 20 000–25 000 henkilöä. (Liikunta-alan tutkinnot Suomessa 2011; Opetushallitus 2011; Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikunnanohjaajan työ on ihmissuhdetyötä, jossa ollaan liikunnan kautta tekemisissä erilaisten ihmisten kanssa. Tavoitteena on edistää monipuolisesti eri-ikäisten ihmisten liikuntatottumuksia ja sen myötä edistää ihmisten terveyttä. Työ on haastavaa, sillä se vaatii luovuutta, reagointikykyä ja itsensä likoon laittamista niin henkisesti kuin fyysisestikin. Liikunnallisen ammattitaidon lisäksi liikunnanohjaajalta vaaditaan monipuolisia ihmissuhdetaitoja ja kykyä toimia muuttuvissa tilanteissa. (Aalto, Antikainen & Tanskanen 2007, 37–44.)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Haaga-Helia ammattikorkeakouluun liikunnanohjaajiksi opiskelemaan hakevien uravalintamotiiveja eli sitä, mikä saa ihmisen hakeutumaan liikunta-alan koulutukseen Haaga-Helia ammattikorkeakouluun. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää tyypillisen hakijan profiilia, eroavatko naisten ja miesten uravalintatekijät toisistaan sekä eroaako uravalinta ensisijaisen hakutoiveen tai hakukertojen määrän suhteen. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään, mitä mielikuvia pääsykokeisiin osallistuneilla hakijoilla on liikunnanohjaajan työstä ja onko opintonsa syksyllä 2011 aloittaneiden opiskelijoiden uravalintamotiiveissa yhtäläisyyksiä.

2 Liikunta-alan koulutukset Suomessa

Suomessa järjestetään liikunta-alalla toisen ja korkea-asteen koulutusta, ammattitutkin-
toja ja erityisammattitutkintoja sekä muuta pääosin jo alalla työskenteleville tarkoitettua
liikunta-alan koulutusta. Koulutuksen järjestäjinä ovat yliopistot, ammattikorkeakoulut
ja urheiluopistot (Kuva 1.) Liikunnanohjauksen perustutkinnon järjestämislupa on yh-
deksällä urheiluopistolla ja yhdellä alueellisella liikunnan koulutuskeskuksella. Ammatil-
lisen peruskoulutuksen eli niin sanotun liikunnanohjauksen perustutkinnon suorittanut
saa tutkintonimikkeeksi liikuntaneuvoja. Korkea-asteen tutkintoja ovat liikunnanohjaa-
jan ammattikorkeakoulututkinto, liikunnanohjaajan ylempi ammattikorkeakoulututkin-
to sekä liikuntatieteiden kandidaatti, maisteri, lisensiaatti ja tohtori. Ammatillista kor-
kea-asteen koulutusta järjestävät ammattikorkeakoulut, joissa liikunta-alan tutkinnon
suorittaneet saavat tutkintonimikkeen liikunnanohjaaja AMK tai ylempään tutkinnon
suorittaneet liikunnanohjaaja ylempi AMK. (Liikunta-alan tutkinnot Suomessa 2011.)

Kuva 1. Liikunta-alan tutkintoon johtavat koulutukset ja tutkinnot Suomessa (Liikunta-
alan tutkinnot Suomessa 2011.)

2.1 Liikunnanopettajakoulutus

Suomessa yliopistotason liikuntakoulutusta tarjoaa ainoastaan Jyväskylän yliopiston liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta. Tiedekunnassa opiskeltaviin pääaineisiin kuuluvat liikunnan yhteiskuntatieteet, liikuntabiologia sekä liikuntapedagogiikka. (Opetushallitus 2011; Jyväskylän yliopisto 2012.)

Liikuntapedagogiikkaa pääaineeksi hakevien pääsykoe on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa on kirjallinen koe ja toinen osa sisältää liikuntatestit. Liikuntatieteelliselle alalla haettaessa lisäpisteitä saa liikunnan lukiodiplomista sekä liikunnan ja terveystiedon arvosanasta. (Heikkinen, Koski, Makkonen & Öhman 2012, 231.)

Liikuntapedagogiikassa opiskellaan liikuntakasvatusta ja valmistutaan liikunnanopettajaksi. Koulutuksessa opiskelija saa hyvät teoreettiset ja käytännölliset valmiudet toimia liikunta-alan opetus- ja koulutustehtävissä sekä toimintaedellytykset kohdata muuttuva opetusympäristö ja liikuntakulttuuri. Opinnot kestävät keskimäärin viisi vuotta. Aluksi opiskellaan kolmivuotinen liikuntatieteiden kandidaatin tutkinto, jonka jälkeen on mahdollista suorittaa kaksivuotinen liikuntatieteiden maisterin tutkinto. Liikuntapedagogiikkaa pääaineenaan opiskelleet liikuntatieteiden maisterit saavat liikunnan aineenopettajan pätevyyden. Opettajakoulutuksen pedagogiset opinnot suoritetaan sivuaineena. (Jyväskylän yliopisto, 2012; Korkeakouluopinnot 2009–2011, 206–207.) Opintojen sivuaineena on mahdollista opiskella myös terveystietoa. Liikuntapedagogiikassa on mahdollista erikoistua myös tanssipedagogiikkaan tai erityisliikuntaan. (Heikkinen, Koski, Makkonen & Öhman 2012, 232.)

Liikunnanopettajakoulutuksesta valmistuneet työllistyvät pääsääntöisesti liikunnan aineenopettajiksi perusopetukseen, lukioon, keskiasteen ammatillisiin oppilaitoksiin, ammattikorkeakouluihin sekä muihin liikunnan opetustehtäviin. Lisäksi koulutuksesta valmistuneilla on pätevyys toimia mm. liikunta-alan asiantuntijoina, tutkijoina, konsultteina ja valmentajina. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

2.2 Liikunnanohjaajakoulutus

Liikunnan ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimike on liikunnanohjaaja (AMK). Tutkinto suoritetaan liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmassa. Opinnot kestävät 3-

3,5 vuotta ja koulutuksen laajuus on 210 opintopistettä. Liikunnan ammattikorkeakoulututkintoa järjestävät Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Rovaniemen ammattikorkeakoulu sekä Arcada ammattikorkeakoulu (ruotsinkielinen koulutus). Opinnoissa voi suuntautua mm. valmennukseen, liikuntamatkailuun, luontoliikuntaan, lasten ja nuorten liikuntaan, terveysliikuntaan tai soveltavaan liikuntaan. Eri ammattikorkeakouluissa suuntautumisopinnot poikkeavat jonkin verran toisistaan. Opinnot muodostuvat perus- ja ammattiopinnoista sekä vaihtoehtoisista ammattiopinnoista, vapaasti valittavista opinnoista, opinnäytetyöstä sekä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta. (Liikunta- alan tutkinnot Suomessa 2011; Korkeakouluopinnot 2009–2011, 114.)

Liikunnan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon pääsyvaatimuksena on soveltuva korkeakoulututkinto sekä riittävä työkokemus tutkinnon suorittamisen jälkeen. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa yliopiston maisteritutkintoon rinnastettavan kelpoisuuden. Koulutusohjelman tavoitteena on parantaa opiskelijan valmiuksia työskennellä liikunta- ja hyvinvointipalveluyritysten, liikunnan kansalaisjärjestöjen sekä kunnallisen liikuntatoimen vaativissa asiantuntija-, kehittämis- ja johtotehtävissä. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto on suunniteltu suoritettavaksi enintään kahdessa vuodessa monimuoto-opiskeluna työn ohessa. Ylemmän amk- tutkinnon laajuus on 90 opintopistettä. (Liikunta-alan tutkinnot Suomessa 2011; Opetushallitus 2012; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008.)

Liikunnanohjaaja (AMK) koulutukseen edellytetään pohjakoulutukseksi lukiota tai ammatillista koulutusta. Aikuiskoulutuksessa pääsyvaatimukset vaihtelevat eri koulutusohjelmittain. Vaatimuksena voi olla esimerkiksi ammatillinen perustutkinto tai opistoasteen tutkinto sekä työkokemus. Liikunnanohjaajakoulutus kuuluu valtakunnallisen yhteishaun piiriin. Opiskelijavalinta on kaksivaiheinen. Ensin hakijat valitaan valintakokeisiin koulumenestyksen ja ensimmäisestä hakutoiveesta annettavien pisteiden perusteella. Tämän jälkeen lopullinen valinta tehdään ammattikorkeakoulukohtaisesti joko koulumenestyksen, ensimmäisen hakutoiveen ja valintakokeen perusteella (Kajaanin AMK, Rovaniemen AMK ja Arcada AMK) tai ensimmäisen hakutoiveen ja valintakokeen perusteella (Haaga-Helia). (Korkeakouluopinnot 2009–2011, 114; Haaga-Helia AMK 2012.)

Liikunnanohjaaja työskentelee erilaisissa liikunnan ja vapaa-ajan ohjaus-, johto-, suunnittelu- ja asiantuntijatehtävissä tai itsenäisenä yrittäjänä. Liikunnanohjaajan työhön kuuluu suunnitella ja ohjata kuntien, liikuntajärjestöjen ja yksityisen sektorin liikunta- sekä vapaa-ajanpalveluja. Koulutus antaa valmiudet toimia kansainvälisissä ja monikulttuurisissa toimintaympäristöissä. Työn tavoitteena on edistää eri-ikäisten liikuntatottumuksia ja sitä kautta terveyttä. Liikunnanohjaaja (AMK) on taitava ja monipuolinen liikunta-alan osaaja, joka pystyy vastaamaan erilaisten väestö- ja ikäryhmien harrastus- ja ohjaustarpeisiin oman alansa yhteiskunnallisissa, hallinnollisissa, työterveydellisissä, valmennuksellisissa ja kaupallisissa tehtävissä. Valmistumisen jälkeen liikunnanohjaaja voi toimia eri nimikkeillä, esimerkiksi liikuntasihiteeri, liikuntakoordinaattori, valmennuspäällikkö, personal trainer tai liikuntasuunnittelija. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

2.3 Liikuntaneuvojakoulutus

Toisella koulutusasteella voi suorittaa liikunnanohjauksen perustutkinnon. Tutkinnon laajuus on 120 ov/ 3 vuotta ja tutkintonimeke liikuntaneuvoja. Tutkinnossa voi suuntautua terveystuokunnan ohjaukseen, lasten ja nuorten liikunnan ohjaukseen, soveltavaan liikuntaan, valmennukseen, luonto- ja elämysliikunnan ohjaukseen, seuratoimintaan tai liikuntayrittäjyyteen. Liikunnanohjauksen perustutkinnon suorittanut liikuntaneuvoja osaa suunnitella ja ohjata liikuntaa sekä antaa liikuntaneuvontaa eri-ikäisille ja eri tavoittein liikkuville ihmisille turvallisesti ja terveyttä edistävästi. Liikuntaneuvoja osaa suunnitella ja järjestää liikuntatilaisuuksia ja tapahtumia. Lisäksi liikuntaneuvoja toimii sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008.) Liikuntaneuvojalla on valmiudet työskennellä monipuolisissa liikunta-alan tehtävissä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, liikunta- ja urheilujärjestöissä sekä esimerkiksi lasten iltapäivätoiminnan ohjaajana. (Koulutusopas 2012, 61; Heikkinen, Koski, Makkonen & Öhman 2012, 176.)

Liikunta-alalla työskentelevien ja varsinkin johtotehtävissä olevien on osattava ja tiedettävä liikunnanohjauksen ja opetuksen perusteiden ja tarkoituksenmukaisuuden lisäksi, mitä on hallinnointi ja verkostoituminen yhteiskunnassa niin omalla alalla kuin toimialojen yli. Myös yhteistoiminta kolmannen sektorin (järjestöjen) ja yritysten kanssa on

keskeistä. Lisäksi liikunta-alalla työskentelevien on tunnettava liikuntapaikkaverkosto, niiden rakenteisiin ja toimintoihin liittyvät periaatteet sekä ennen kaikkea liikuntapaikkojenhoitamisen tärkeys. Liikunnan koulutus antaa tarvittavat edellytykset ja käytäntö on osoittanut liikuntakoulutuksen saaneiden mahdollisuudet toimia yli toimialarajojen varsin joustavasti. (Suomen Liikunnan ammattilaiset 2011.)

2.4 Muu liikunta-alan ammattiin valmistava koulutus

Liikunta-alalla järjestetään myös muita ammattiin valmistavia koulutuksia ja ne ovat yleensä tarkoitettu pääsääntöisesti jo alalla työskenteleville. Näitä koulutuksia ovat mm. allasmestarinkoulutus, elämysliikunnan ohjauskurssi, personal trainerin, outdooranimaattorin, ratsastuksenohjaajan ja ratsastusterapeutinkoulutukset. Lisäksi monet koulutuksen järjestäjät, muun muassa valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset, järjestävät erilaisia liikunta-alan kursseja ja täydennyskoulutuksia, jotka eivät johda virallisiin tutkintoihin. Monissa valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa voi suorittaa esimerkiksi liikunnanohjauksen peruskurssin (4 kk), seikkailupedagogiikkaopintoja, luontoliikuntaopintoja, kunto- ja terveystoimintapintoja, lasten liikunnan erityisopintoja sekä erityisliikuntaan liittyviä opintoja. Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset järjestävät mm. urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Lisäksi ne toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveystoimintapintojen koulutuskeskuksina. (Liikunta-alan tutkinnot Suomessa 2011; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008.)

2.5 Liikunnanohjaajatutkinnon opetussuunnitelman tavoitteet ja vaatimukset työelämälähtöiseen koulutukseen

Liikunnanohjaajatutkinnon tavoitteena on kasvattaa opiskelijasta taitava ja monipuolinen liikunta-alan ammattilainen, joka pystyy työskentelemään julkisen alan, kansalaisjärjestöjen tai yritysten tehtävissä ja kehittämään toimialaansa tulevaisuuden muuttuvissa toimintaympäristöissä. Laajan liikuntaosaamisen, ohjaus- ja vuorovaikutustaitojen, sekä tietojenkäsittelytaitojen lisäksi tutkinto hyvät antaa valmiudet kansainväliseen ja monikulttuuriseen toimintaan. Liikunnanohjaajatutkinnossa opiskelija perehdytetään yhteis-

kunnan toimintaperiaatteisiin, liikkeenjohdon sekä yritystoiminnan perusteisiin. Tutkin-
to antaa monipuoliset valmiudet toimia erilaisissa liikunnan ja vapaa-ajan ohjaus-, joh-
to-, suunnittelu- sekä asiantuntijatehtävissä tai yrittäjänä. (Haaga-Helia ammattikorkea-
koulu 2012.)

Haaga-Helia Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman oleellisena osana on opiskelijan
henkilökohtainen kehittyminen ja kasvun tukeminen. Opintoja toteutetaan erilaisin
menetelmin. Haaga-Helian opinnoissa pyritään tarkoituksenmukaisiin ja vaihteleviin
opetusmenetelmiin. Kokonaiskuvan saaminen opetusmenetelmistä ja kokemukset eri-
laisten menetelmien käytöstä ovat tärkeitä. Toisena vuonna valittavat valinnaiset liikun-
taopinnot tarjoavat mahdollisuuden valita opiskelijan oman urapolun ja mielenkiin-
nonmukaisia opintoja. Valinnaisten kurssien tavoitteet ja sisällöt muokataan vastaa-
maan työelämän osaamistarpeita. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2012.)

Rovaniemen ammattikorkeakoulun koulutusohjelmaesittelyssä korostetaan, että liikun-
nanohjaajakoulutuksesta opiskelija valmistuu tulevaisuuden asiantuntijaksi liikunta-alan
organisointi-, ohjaus- ja esimiestehtäviin. Koulutusohjelman antaa monipuoliset val-
miudet erilaisten väestö- ja ikäryhmien liikunnan ohjaustehtäviin sekä alan yhteiskun-
nallisiin, hallinnollisiin, työterveydellisiin, valmennuksellisiin ja kaupallisiin tehtäviin.
(Rovaniemen ammattikorkeakoulu 2012.)

Kajaanin ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajankoulutusohjelman mukaan tut-
kinnon suorittamisen jälkeen yksilöllä on valmiudet ohjata liikuntaa, antaa liikuntaneu-
vontaa ja tuottaa palveluja erilaisille asiakkaille ja ryhmille sekä kehittää liikunta- alaa eri
yhteistyötahojen kanssa (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2012).

Ruotsinkielisessä Arcada ammattikorkeakoulussa valmistunut liikunnanohjaajana voi
työskennellä urheiluaktiiviteettien suunnittelun, markkinoinnin ja organisoinnin parissa,
toimia valmentajana tai asiantuntijana tai perustaa oman yrityksen (Arcada ammattikor-
keakoulu 2012).

2.6 Liikunnanohjaajakoulutus muuttuvassa yhteiskunnassa

Liikunnanohjaaja (AMK) kykenee vastaamaan erilaisten väestö- ja ikäryhmien harrastus- ja ohjaustarpeisiin oman alansa yhteiskunnallisissa, hallinnollisissa, työterveydellisissä, valmennuksellisissa ja kaupallisissa tehtävissä. Tulevia ammattinimikkeitä voivat olla esimerkiksi liikuntasihtööri, valmentaja, projektipäällikkö, projektisuunnittelija, liikunta- ja matkailualan yrittäjä tai personal trainer. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikunnanohjaajakoulutuksen tavoitteena on kouluttaa opiskelijoistaan liikunta-alan ammattilaisia, jotka pystyvät työskentelemään menestyksekkäästi yhteiskunnan muutoksissa. Liikunnanohjaajien on pystyttävä ennakoimaan tulevaisuuden tarpeet. Jatkuva itsensä kouluttaminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä työelämässä vaaditaan jatkuvasti enemmän monipuolisuutta ja laaja-alaista osaamista arvostetaan. (Lipponen 2011, 14.)

Liikunta-alan ammattilaisten on tunnettava koulutuksensa historia pystyäkseen vastaamaan työelämän tulevaisuuden haasteisiin kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Liikunnanohjaajakoulutus on ollut muutoksessa koko sen olemassaolon ajan. Koulutuksen tavoitteena on ollut tuottaa yhteiskunnan ammattilaisia, jotka pystyvät valistamaan väestöä liikunnan merkityksestä yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin edistämisessä. Koulutus on muuttunut muutaman kuukauden pituisesta kurssista ammatilliseksi fyysisen kasvatuksen ja johtamisen koulutukseksi. Ensimmäinen varsinainen liikuntakasvatusneuvojakurssi järjestettiin Suomen Urheiluopistolla Vierumäellä 1937. Aluksi koulutus oli tarkoitettu kuntien, järjestöjen ja liikelaitosten liikunnanohjaajille. (Lipponen 2011, 14.)

Ammattikorkeakoulut haluttiin 1990-luvun lopulla mukaan liikuntakoulutukseen. Tällöin liikunnanohjauksen perustutkinnon suorittamisaika muuttui kahdesta kolmeen vuoteen. Opistoasteen tutkinto jäi pois ja tilalle tuli ammattikorkeakoulututkinto. Ensimmäisenä ammattikorkeakoulutuksen aloitti Lapin Urheiluopisto Rovaniemen ammattikorkeakoulun alaisuudessa vuonna 1997. Liikunnanohjaajakoulutus jakautui 1990-luvulla nuorisosta liikunnanohjaajakoulutukseen, liikunnanohjaajan aikuistutkintoon sekä oppisopimuskoulutukseen. (Lipponen 2011, 13.)

Ensimmäiset liikunnanohjaajat (AMK) valmistuivat vuonna 2002 ja heitä oli yhteensä 77. Liikunnanohjaajan (AMK) tutkinnon pystyi vuosina 2002–2006 suorittamaan Haa-

ga-instituutissa, Lahden ammattikorkeakoulussa, Rovaniemen ammattikorkeakoulussa ja ruotsinkielisenä Yrkeshögskolan Sydvästissä. Haaga-instituutti vaihtoi nimekseen Haaga-Helia ammattikorkeakoulu vuonna 2007. Kajaanin ammattikorkeakoulussa ensimmäinen liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma alkoi vuonna 2005. (Opetushallitus 2011.)

Opetushallituksen tilastosta ammattikorkeakoulutukseen hakeneista, hyväksytyistä ja paikan vastaanottaneista selvisi, että syksyllä 2011 alkaneeseen liikunnan- ja vapaa-ajan ohjaajan nuorten suomenkieliseen koulutusohjelmaan haki yhteensä 2954 hakijaa, joista 47 % oli naisia. Kaikkiaan 39 %:lla hakeneista kyseinen koulutusohjelma oli ensisijainen hakutoive. Haaga-Helia ammattikorkeakouluun liikunnanohjaajan (AMK)tutkintoa suorittamaan haki 1789, Kajaanin ammattikorkeakouluun 639 ja Rovaniemen ammattikorkeakouluun 526 hakijaa. Tutkintoa suorittamaan hyväksyttiin kaikissa kolmessa ammattikorkeakoulussa yhteensä 150 hakijaa, joista 133 oli ensisijaisia hakijoita. Hyväksytyjen määrä oli 4,5 % kaikista hakijoista. Opiskelupaikan otti vastaan syksyllä 2011 yhteensä 126 opiskelijaa. Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa opiskelupaikan vastaanottaneita oli 61, Kajaanin ammattikorkeakoulussa 30 ja Rovaniemen ammattikorkeakoulussa 35. (Opetushallitus 2011.)

3 Liikunnanohjaajan ammattitaito, työnkuva ja työpaikat

Liikunnanohjaajan ammattitaito edellyttää hyviä vuorovaikutustaitoja ja ihmistuntemusta. Liikunnanohjaus edellyttää laaja-alaista tietämystä ihmisen fyysisestä, psyykkisestä, tiedollisesta ja taidollisesta kasvusta, vallitsevasta kulttuurista ja yhteiskunnan rakenteiden vaikutuksesta ihmisen kasvuun. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Ammattitaitoinen liikunnanohjaaja toimii ohjattaviaan tukien ja auttaen heitä kehittymään omalla tasollaan. Hän osaa huomioida ohjattavat yksilöinä. Liikunnanohjauksessa tulee huomioida turvallisuuden ohessa ohjaustapa ja valitut ohjausmenetelmät suhteessa ohjattaviin. Ohjaajan oma persoona ja keho ovat osa liikunnanohjaajan työvälineitä. Kokemuksen myötä ohjaajan oma persoona vahvistuu ja se näkyy yhä vahvemmin ohjaustilanteissa. Ammattitaitoinen ohjaaja on joustava ja mukautumiskykyinen. Liikunnan ohjaaminen ja ammattitaidon ylläpito ja sen kehittäminen edellyttävät jatkuvaa jatko-kouluttautumista. (Aalto, Antikainen & Tanskanen 2007, 37–41.)

Liikunnanohjaajan työn tavoitteena on edistää eri-ikäisten ihmisten liikuntatottumuksia ja sitä kautta terveyttä. Työ sisältää liikuntapalveluiden suunnittelua ja liikunnanohjausta. Liikunnanohjaajat neuvovat eri liikuntalajien oikeaoppisessa suoritustekniikassa ja pyrkivät ehkäisemään liikuntavammoja. Työ edellyttää ihmissuhdetaitoja, innostavaa asennetta ja ohjattavien lajien tuntemusta. Työnkuvaan kuuluu luoda edellytyksiä ihmisten vapaa-ajan liikunnan, työpaikkaliikunnan, kuntoutuksen, koululiikunnan sekä erityisryhmien ohjauksen parissa. Tavoitteena on edistää monipuolisesti eri-ikäisten ihmisten liikuntatottumuksia ja näiden myötä edistää myös ihmisten terveyttä. (Aalto, Antikainen & Tanskanen 2007, 37–41; Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikunnanohjaajan työtehtäviin kuuluu ohjata eri-ikäisten liikuntaharrastuksia sekä kunto- ja työpaikkaliikuntaa. Lisäksi liikunnanohjaaja laatii henkilökohtaisia liikuntaohjelmia, valmentaa yksittäisiä urheilijoita tai joukkueita sekä ohjaa eri-ikäisten liikuntakerhoja. Koulutus antaa valmiudet liikunnan suunnittelu-, johto- ja asiantuntijatehtäviin. Liikunnanohjaaja voi työskennellä monipuolisesti esimerkiksi kuntien liikuntatoimessa, liikuntajärjestöissä, urheiluseuroissa ja yksityisissä liikunta- ja kuntokeskuksissa, kouluissa, yritysten työpaikkaliikunnassa sekä matkailu- ja elämysliikuntayrityksissä. Lisäksi

liikunnanohjaaja voi työskennellä itsenäisenä yrittäjänä, esimerkiksi personal trainerina. (Heikkinen, Koski, Makkonen & Öhman 2012, 199; Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

3.1 Liikunta-alan työllistäjät

Liikunnanohjaaja ohjaa järjestöjen, yksityisen sektorin ja julkisen hallinnon liikunta- ja vapaa-ajantoimintaa. Työtehtävät vaihtelevat eri-ikäisten ihmisten käytännön liikunnanohjaustehtävistä, suunnittelusta, hallinnosta, esimiestyöskentelystä, markkinoinnista, tiedottamisesta tapahtumajärjestelyiden organisointiin. Suunnittelutehtävissä korostuvat organisoitiosaaminen ja verkostoitumistaidot. (Korkeakouluopinnot 2009–2011; Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikunta-alalla työskentelee arvioiden mukaan yhteensä 20 000–25 000 henkeä, mutta kattavaa ja perusteellista tutkimustietoa kokonaismäärästä ei ole tiedossa. Kunnat työllistävät arviolta 8 000 henkeä liikuntaan liittyvissä ohjaustehtävissä ja jonkin verran myös liikuntapalvelujen suunnittelutehtäviin. Liikunnanohjaajien tehtäväalueet tulevat laajentumaan esimerkiksi ikärakennemuutoksen johdosta, jolloin esimerkiksi erilaiset yhteistyötehtävät eri hallinnonalojen ja muiden liikunta-alan toimijoiden kanssa lisääntyvät. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Yksityisellä puolella liikuntapalveluja tarjoavat monet yritykset, esimerkiksi kuntokeskukset. Liikunta-alan yritykset työllistävät 12 000–13 000 henkeä. Liikuntapalveluyritysten työpaikkojen määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Liikunnan ammattilaiset perustavat yhä enemmän pienyrityksiä, jotka keskittyvät liikuntapalvelujen tarjontaan, konsultointiin ja seurantaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikuntajärjestöt työllistävät noin 1100 päätoimista työntekijää. Urheiluseuroissa työskentelee arviolta 2700 päätoimista työntekijää. Muut, esimerkiksi liikunnan koulutuskeskukset, tutkimus ja konsultointi sekä mediatyö työllistävät yhteensä noin 1300 henkeä. Maassamme on noin 1500 ammattivalmentajaa, joista monet ovat osa-aikaisia tai sivutoimisia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikunnan arvioidaan työllistävän tulevaisuudessa enemmän, koska yhteys terveyteen ja hyvinvointiin on kiistaton. Panostukset liikuntaan ovat kansantaloudellisestikin kannat-

tavia, sillä liikuntapalvelujen tarjontaa edistämällä voidaan ennaltaehkäistä monia sairauksia. Suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle syntyy uusia työtilaisuuksia, koska yhä useammalla on aikaa liikkua. Monilla on myös varaa ja halu palkata henkilökohtainen valmentaja. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

3.2 Liikunnan ja urheilun kehitysnäkymät

Kansallisen liikuntaohjelman tavoitteita ovat muun muassa väestön liikuntaharrastuksen aktivoimisen lisäksi paikallistason liikuntatoiminnan edellytysten parantaminen, liikuntamahdollisuuksien lisääminen päiväkot-, koulu- ja opiskeluympäristöissä. Lisäksi liikuntaohjelman tavoitteita ovat liikuntatoiminnan ja -palvelujen laadun parantaminen sekä eettisten toimintatapojen vahvistaminen ohjaus- ja valmennustoiminnassa. Ikään-tyvän väestön määrän kasvu ja toimintakyvyn säilyttäminen sekä työikäisen väestön työkyvyn ylläpito ovat liikunta-alan suuria haasteita tulevaisuudessa. Koulutetun työvoiman kysyntä liikunta- ja hyvinvointialoilla tulee lisääntymään tulevaisuudessa. Väestön ikärakenne muuttuu, mikä lisää tarvetta ikääntyneiden työkyvyn ja terveyden hoitamiseen. Samalla lisääntyy myös tarve tehdä työtä lasten ja nuorten parissa. Liikunnallisen aktiivisuuden lisääminen nuoremmille ikäpolville on haaste, sillä lapset ja nuoret ovat ylipainoisia ja aikaisempaa huonommassa fyysisessä kunnossa. Nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi 40–50 prosenttia, aikuisista 60–65 prosenttia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

”Liikunnan edistämällä tarkoitetaan sekä yhteiskunnan hyvinvointipolitiikan toteuttamista liikunnan avulla että liikuntakulttuurin itseisarvoista kehittämistä. Hyvinvointipolitiikan kannalta keskeinen tavoite on riittävästi liikkuvien aktivointi. Liikuntakulttuurin sisäisessä kehittämisessä korostuu liikunnan kansalaistoiminnan edellytysten parantaminen.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008.)

Liian vähäisen fyysisen aktiivisuuden arvioidaan aikaansaavan Suomessa 300–400 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset. Puolet kuluista aiheutuu sairauspoissaoloista ja työn tuottavuuden heikkenemisestä. Loput kulut ovat suoraa terveydenhuolto- ja sosiaalimenoja. Ihmisten aktivoiminen liikkumaan ja pitämään terveydestään huolta on liikunnan ammattilaisille sekä haaste että mahdollisuus. Yksittäisten ihmisten sekä työn-

antajien tulee kiinnittää yhä enemmän huomiota kuntoiluun, sillä sekä työn että työvoiman saanti on helpompaa terveenä. Kuntoilu ja sitä kautta terveys ovat tärkeitä myös ikäihmisille, jotta he pysyvät hyväkuntoisina ja voivat asua mahdollisimman pitkään itsenäisesti kotona. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Ihmisten vapaa-ajan lisääntyessä ohjaustoiminnalla oletetaan olevan kysyntää ja tarvetta. Väestön ikärakenteesta johtuen seuraavien 10–15 vuoden kuluessa tulee kasvamaan eniten omatoimisesti liikkuvien ja yksityisten liikuntapalvelujen käyttäjien määrä. Liikuntapalvelujen asiakkaat kaipaavat opastusta perusasioissa, kuten mihin liikkuminen perustuu, mitä silloin tapahtuu ja miten se vaikuttaa yksittäisen ihmisen elämään. Kunnat eivät pitkällä aikavälillä pysty hankkimaan kalliita liikuntapaikkoja eivätkä ylläpitämään niitä. Tulevaisuudessa on odotettavissa liikuntapaikkojen kustannusten siirtymisen enemmän palvelujen käyttäjien maksettaviksi. Myös yksityisen sektorin rooli palvelujen tarjoajana lisääntyy entisestään. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

Liikunta-alan ammatillisessa osaamisessa korostuvat kasvatuksen ja ohjaamisen valmiudet, asiakaslähtöisyys, joustavuus, vuorovaikutustaidot ja yrittäjäyys. Eri projekteissa tehdään eri ammattialojen välistä yhteistyötä lähialojen mm. sosiaali- ja terveysalan kanssa. Lisäksi kansainvälistyminen tuo alalle monipuolisuutta, uusia vaatimuksia, uusia asiakkaita sekä kieli- ja kulttuuritaito vaatimuksia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012.)

4 Uravalinta

Uravalintapäätöksen taustalla vaikuttavista yksilöllisistä tekijöistä merkittävin lienee persoonallisuus. Persoonallisuus rakentuu henkilökohtaisista tarpeista, arvoista, intresseistä ja älykkyydestä, kyvyistä ja erityiskyvyistä. Lisäksi persoonallisuuden piirteitä ja siihen läheisesti kytkeytyviä tekijöitä ovat rooli- ja minäkäsitys sekä sosioekonominen tausta. Ammatinvalintateorioissa on pidetty merkityksellisenä muiden henkilöiden vaikutusta yksilön päätöksiin uravalintaa tehtäessä. Näitä vaikuttavia tahoja ovat mm. vanhemmat, ystävät, opettajat tai ammatinvalinnanohjaajat. Lisäksi realiteettitekijöillä, kuten palkkauksella ja työmarkkinatilanteella on vaikutusta uravalintaa koskevissa päätöksissä. (Jussila 1976, 11; Niemelä 1999, 37.)

Uravalinta on pitkäaikainen ja laaja-alainen prosessi, eikä se liity vain tiettyyn hetkeen. Uravalintaa rakennetaan jo varhaisessa lapsuudessa, mutta se on yksilölle tiedostamattomaa. Se on moniselitteinen tapahtuma, johon liittyy yksilöllisiä ja ympäristöllisiä tekijöitä. Ammatinvalintaa tehtäessä yksilön valmiudet ja hänen kasvuympäristönsä tekijät yhdistyvät toisiinsa. Valmiuksia ovat yksilön psyykkiset ja fyysiset ominaisuudet sekä kokemukset. Uravalinnan päätös syntyy kokonaisvaltaisesti sen kasvuympäristön tukeamana, jossa henkilö elää. Päätöksentekoprosessissa yksilö ei siis voi erottaa omia henkilökohtaisia valmiuksiaan omaksi erilliseksi kokonaisuudeksi. (Viljanen 1977, 9–10.)

Uravalintaan kuuluu yksilön minäkäsitys, joka tarkoittaa ihmisen näkemystä itsestään. Sillä on monia elementtejä, kuten ulkonäkö, kyvyt, persoonallisuus, sukupuoli, arvot ja paikka yhteiskunnassa. Toiset seikat ovat yksilölle tärkeämpiä kuin toiset. Ihminen ei ehkä kykene selittämään käsitystä itsestään tarkasti eikä hänen näkemyksensä itsestä aina ole aivan selkeä, mutta ihmiset toimivat silti omien näkemystensä mukaisesti ja suojelevat niitä. (Brown 2002, 88.)

Ihmisillä on myös erilaisia mielikuvia eri aloista sekä henkilöistä, jotka työskentelevät eri ammateissa, sekä siitä, millaista työtä he tekevät ja mitä palkkaa he saavat, kyseisen työn arvostuksesta (sekä työn olosuhteista) ja siitä, millainen työ soveltuu kullekin henkilölle.

(Brown 2002, 88.) Nämä näkemykset ja mielikuvat vaikuttavat taustalla ihmisen luodes-
sa käsitystä siitä, voisiko hän itse toimia kyseisellä alalla tai kyseisessä ammatissa.

Ihmiset hakeutuvat työympäristöihin ja ammatteihin, joissa he voivat hyödyntää kyky-
jään ja taitojaan, ilmentää arvojaan ja asenteitaan. Lisäksi he haluavat ottaa ratkaistavak-
seen heitä kiinnostavia ongelmia ja päästä haluamiinsa rooleihin. Toisaalta ihmiset ha-
luavat välttää työympäristöjä ja ammatteja, joissa mainitut odotukset eivät toteudu. (Jusi
1987, 30.)

Opinto-ohjauksella pyritään tukemaan nuorten päätöksiä tulevissa uravalinnoissa. Sen
tarkoituksena on kehittää opiskelijan valmiuksia tehdä koulutusta ja elämänuraa koske-
via valintoja ja ratkaisuja. Lisäksi sen tarkoituksena on tukea opiskelijaa opinnoissa sekä
auttaa opiskelijaa suunnittelemaan jatko-opintoja sekä ammatillista suuntautumista.
Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ammatillisen suuntautumisen etsimisessä ja pää-
töksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen
eri vaiheissa. (Opetushallitus 2003, 18.)

Monilla uravalintaprosessi kestää 10–15 vuotta, jos kriteeriksi otetaan ammatillisen
toiminnan ja muun elämänmuodon vakiintuminen. Uravalinnan yhteydessä ovat tärkei-
tä ne virikkeet, jotka käynnistävät yksilön omaa vastuuta, asettavat hänet tekemään va-
lintoja, kokeilemaan kiinnostuksia ja kykyjä sekä antavat palautetta yksilöstä itsestään,
onnistumisista ja tekemisistä. Kososen (1986, 157–158) mukaan nuorten ammatinvalin-
toja ohjaavat kotielämä, harrastukset ja työkokemukset. Koulu mainitaan vain harvoin
ja näin opinto-ohjaajan tunnit ovat nuorten mielestä melko merkityksettömiä tehok-
kaassa ammatteihin tutustumisessa. Nuoret arvostavat ensisijaisena tutustumiskeinona
työn itse tekemistä, näkemistä tai siitä keskustelemista työssä toimivien kanssa. (Koso-
nen 1986, 157–158.)

4.1 Uravalintamotiivit

Ammattiin hakeutumista koskevissa tutkimuksissa on oleellinen merkitys vaikuttimilla,
jotka ohjaavat uran valintaa koskevan päätöksen tekoa. Tällaisia vaikuttimia kutsutaan

tavallisesti motiiveiksi. Ammatinvalintaan liittyvissä tutkimuksissa motiiveilla on tarkoitettu yleensä sellaisia käyttäytymistä koskevia ja suuntaavia tekijöitä, jotka vaikuttavat uran valintaa koskevan päätöksen tekemisessä. (Jussila 1976, 4–5.)

Uravalinnan motiivilla tarkoitetaan syytä, jonka yksilö on ilmoittanut vaikuttaneen päätöksensä hakeutua alalle. Uravalinnan päätökseen vaikuttavat hyvin monet erilaiset tekijät, joista tiedostetaan vain osa. (Viljanen 1977, 6.) Motivaatio sisältää ihmisen persoonallisia ominaisuuksia, ympäristöön sekä tilanteeseen liittyviä asioita, joiden yhteisvaikutus näkyy ihmisen käyttäytymisessä. Yhteisvaikutus ei ole yksiselitteistä eikä välttämättä rationaalista tai johdonmukaista. Motiivilla tarkoitetaan voimaa, joka saa aikaan ja ylläpitää päämäärään suuntautuvaa käyttäytymistä. (Luopajarvi 1995, 26.)

Sissala ja Turppa (2008) tutkivat liikuntatieteitä Jyväskylän yliopistoon opiskelemaan hakevien (n= 675) uravalintamotiiveja eli sitä, mikä saa hakijan hakeutumaan juuri liikunta-alan koulutukseen. Tutkimuksen aineistona käytettiin liikunta-alan toisen vaiheen valintakokeisiin vuosina 2005–2007 osallistuneiden hakijakyselyitä (n=675) sekä liikunnanopettajaksi opiskelemaan päässeiden (n=26) ajatuksia siitä, miksi he hakeutuivat liikunnanopettajakoulutukseen ja mitä odotuksia heillä on sen suhteen.

Tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi nousi alan kiinnostavuus. Miesten ja naisten uravalintamotiiveja vertaillen tulokset olivat melko samankaltaisia, mutta naiset mainitsivat miehiä useammin olleensa jo pitkään kiinnostuneita alasta. Alan kiinnostavuuden selittää myös se, että 92 %:lle hakijoista liikunta-ala oli ensisijainen hakukohde. Toiseksi tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi nousi vastaajien hyvä mielikuva alasta. Vastanneiden hakeutumiseen liikunta-alalle olivat vaikuttaneet jossain määrin myös alan haastavuus sekä neljäsosalla vastaajista myös alalla työskentelevät henkilöt. Tutkimuksessa ilmeni, että liikuntatieteelliselle alalle hakevat opiskelijat ovat siis selvästi sisäisesti motivoituneita uravalinnan suhteen ja ulkoisilla motivaatiotekijöillä ei ole kovinkaan suurta merkitystä alalle hakeutumiseen. (Sissala & Turppa 2008.)

Yksilö voi olla tietoinen tai tiedostamaton uravalintaan vaikuttavista tekijöistä. Ne voivat olla yksilöön itseensä vaikuttavia sisäisiä tekijöitä tai yksilön kontrollin ulkopuolisia tekijöitä. Sisäisiä tekijöitä ovat yksilön henkilökohtaiset tavoitteet, arvot, persoonallisuuden piirteet sekä tarpeet. Ulkoiset tekijät tarkoittavat monia eri ympäristövaikutteita.

Ne saattavat olla fyysisiä, kulttuurisia, materiaalisia tai sosiaalisia. Niitä ovat esimerkiksi ikä, sukupuoli ja vanhempien sosio-ekonominen asema. Yksilön oman kontrollin ulkopuolella olevat asiat vaikuttavat merkittävästi yksilön ammatin- ja uranvalintaan. Lisäksi yksilön uravalintaan vaikuttavat ulkoiset elämäntilanteisiin ja elämäkokemuksiin liittyvät tekijät, kuten yhteiskunnallinen tilanne sekä koulutuspolitiikka. (Niemelä 1999 36, 42–49; Viljanen 1977, 15.)

Sisäiset ja ulkoiset tekijät saattavat toimia myös samansuuntaisesti, mikä voi vahvistaa yksilön motivaatiota. Tämän seurauksena yksilön uravalinnan varmuus lisääntyy ja uran jatkamisen motivaatio voimistuu. Yksilön motiivit saattavat muuttua ja kehittyä ympäristön välisen vuorovaikutussuhteen myötä, jolloin ne heijastavat hänen pysyvää suhdettaan sosiaaliseen ympäristöön. Niitä voidaan pitää melko pysyvinä persoonallisuuden ominaisuuksina. Ammatinvalinnan kannalta katsottuna tietyt ammatit suosivat tiettyjä persoonallisuustyyppisiä, joihin liittyy tietynlaiset motiivit. (Jussila & Lauriala 1989, 4–5.)

4.2 Uravalintaprosessi ja uravalintaan vaikuttavat tekijät

Viljasen (1977, 4) mukaan uravalintaan vaikuttavat useat eri tekijät, kuten yksilölliset ja ympäristöstä johtuvat seikat. Monissa uravalintateorioissa yksilön ja ympäristön vuorovaikutus kuvataan voimallisena ja edestakaisena vuorovaikutusprosessina, jossa nähdään sekä yksilö että ympäristö aktiivisessa vaikutussuhteessa toisiinsa. Yksilölle muodostuu tietynlainen käsitys omista edellytyksistä ja mahdollisuuksista suoriutua tietyssä ammatissa ennen uravalinnan tekoa. Yksilön edellytyksillä tarkoitetaan psyykkisiä ja fyysisiä ominaisuuksia sekä kokemuksia. Opintouran valinnassa yksilön mahdollisuuksia rajoittavat huomattavasti älylliset tekijät. (Niemelä 1999, 37; Viljanen 1977, 4.)

Ammatin ja uran valintaa sekä myöhempää urakäyttäytymistä ohjaavat yksilöllisten taipumusten ja ratkaisujen lisäksi myös ympäristötekijät sekä niitä koskevat kokemukset ja uskomukset. Osa ympäristötekijöistä luo, tuo esiin ja kaventaa uravaihtoehtoja ja vaikuttaa joko yksilön taipumukseen ja halukkuuteen valita tietynlaisia vaihtoehtoja tai kykyyn toteuttaa tekemänsä urapäätökset. (Lähteenmäki 1995, 152.)

Urasuunnittelu tarkoittaa suunnitteluprosessia, jossa yksilö tiedostaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa, uramahdollisuutensa, vaihtoehtonsa ja niiden seuraukset. Lisäksi suunnitteluprosessissa tunnistetaan yksilön urapäämäärät ja niihin liittyvät laajemmat elämänpäämäärät sekä työ, koulutus ja muu kehitystoiminta. (Lähtenmäki 1995, 28–29.)

Uravalinnan lähtökohdaksi katsotaan yksilön minäkäsitys. Sen syntyyn vaikuttavat kokemukset omista kyvyistä ja taidoista. Minäkäsityksen avulla yksilö pyrkii valitsemaan ammatin, jossa pystyy hyödyntämään omia edellytyksiään. Jokaisella yksilöllä on oma henkilökohtainen ihmiskuvansa, joka säätelee hänen ammattikuvaansa. Itseään koskevien käsitysten soveltaminen ammattien maailmaan on uravalinnan keskeinen prosessi. Yksilön minäkuva kehittyy vähitellen muiden henkilöiden kanssa vuorovaikutuksessa saatujen kokemusten pohjalta. (Niemelä 1999, 42; Viljanen 1977, 4–5, 11.)

Uravalinnan päätös syntyy sen ajatteluprosessin tuloksena, kun ihminen vertaa omia valmiuksia ammattien vaatimuksiin. Yksilö ja ympäristö rajaavat näitä valittavina olevia ammatteja. Uravalinnassa yksilön edellytykset ja lähimmän kasvu ympäristön tekijät kietoutuvat yhteen. Laajemmin tarkasteltaessa edellytyksiin voidaan liittää myös taloudelliset tekijät. Ne saattavat olla usein hyvin keskeisiä yksilön kasvu ympäristössä, ja siten ne määrittävät yksilön koulutustien ja uravalinnan pääsuunnat. Kasvu ympäristöllä on myös psyykkisiä vaikutuksia yksilön uravalintaan. Erityisen paljon huomiota on kiinnitetty vanhempien, sukulaisten, tuttavien, oman opettajan ja muiden henkilöesikuvien merkitykseen. Uravalinnan päätös syntyy kokonaisvaltaisesti sen kasvu ympäristön tukemana, jossa henkilö elää. Päätöksentekoprosessissa yksilön omia henkilökohtaisia valmiuksiaan ei siis voi erottaa omaksi erilliseksi kokonaisuudeksi. (Viljanen 1977, 9–10.)

Yhteiskunnan intresseihin kuuluu yksilöiden sosiaalistaminen yhteiskunnan toimintajärjestelmään, jolloin kukin henkilö koulutetaan hänelle ominaisiin tehtäviin. Yksilölle järjestetään pakollista sekä vapaaehtoista ammatinvalinnan ohjausta ja erilaisilla pääsykokeilla selvitetään pyrkijöiden soveltuvuutta. Yhteiskunta säätelee uravalintaa koulutuspolitiikan avulla, sillä yhteiskunnan tarpeiden kannalta on tarkoituksenmukaista rajoit-

taa koulutus vain siihen määrään henkilöitä, jota työmarkkinatilanne edellyttää. Tällöin yksilö ei ole koskaan täysin vapaa valitsemaan opinto- ja ammattiuraansa. (Viljanen 1977, 4–5, 15.)

Uravalinta on pitkäaikainen kehitystehtävä. Uravalinnan yhteydessä ovat tärkeitä ne impulssit, jotka käynnistävät yksilön ottamaan vastuuta, asettavat hänet tekemään valintoja ja kokeilemaan kykyjä ja kiinnostuksen kohteita sekä antavat palautetta yksilöstä itsestään, onnistumisista ja tekemisistä. Nuorten ammatinvalintoja ohjaavat kotielämä, harrastukset ja työkokemukset. Nuorten mielestä koululla ja opinto-ohjaajan tunneilla on melko merkityksetön sija tehokkaassa ammatteihin tutustumisessa. Sen sijaan nuoret arvostavat ensisijaisena tutustumiskeinona työn itse tekemistä, näkemistä tai siitä keskustelemista työssä toimivien kanssa. (Kosonen 1986, 157–158.)

4.3 Uravalintateoriat

Niemelän (1999, 26) mukaan uranvalintaan liittyviä teorioita on olemassa useita. Uranvalinnan teorioita ei pidä tarkastella toisilleen vastakkaisina. Uranvalintateoriat selittävät sitä, mikä saa ihmisen hakeutumaan juuri tietylle alalle. Teorioiden avulla on pyritty selittämään yksilön motiiveja ja syitä hakeutua eri koulutus- ja ammattialoille. Vastauksia erilaisiin kysymyksiin on yritetty löytää paitsi yksilöstä itsestään myös yhteisön ja ympäristön vaikutuksista. Teorioita on myös sekoiteltu, mutta useimmiten näkökulmana on kuitenkin yksilön päätöksentekoon tai persoonallisuuteen pohjautuva lähestymistapa. (Niemelä 1999, 26–28.)

Valintavarmuutta pidetään keskeisenä ammatinvalintaan liittyvänä tekijänä. Valintavarmuutta edeltävinä tekijöinä pidetään päätöksentekoa sekä valintakypsyyttä. Ammatinvalintaprosessia voidaan lähestyä ainakin kahdesta eri teoreettisesta näkökulmasta käsin. Lähtökohtana voi olla yksilön päätöksentekoon tai persoonallisuuteen pohjautuva lähestymistapa. (Kari 1996, 31–32.)

Yksi päätöksentekoon liittyvistä teorioista on Janisin ja Mannin (1977) malli, joka sisältää alun perin seitsemän erilaista vaatimusta, joista koostuu korkealaatuinen päätöksen-

tekoprosessi. Kari (1996) on tiivistänyt nämä seitsemän eri vaihetta kolmeen erityyppiseen luokkaan, jotka toistuvat täydellisen päätöksentekoprosessin aikana muutaman kerran. Hänen mukaansa päätöksentekoprosessi sisältää:

1. Informaation etsintää valinnan kohteesta ja sen sisäistämistä.
2. Hankitun informaation arviointia ja analysointia.
3. Mahdollisesti keskenään ristiriitaisten informaatioiden vertailua lopullista päätöksentekoa varten. (Kari 1996, 32.)

Mikäli yksilö täyttää ammatinvalintavaiheessa kaikki edellä mainitut vaatimukset, voidaan hänestä käyttää nimitystä valpas päätöksentekijä. (Kari 1996,33.) Uranvalintateorioilla pyritään selittämään se, mikä saa ihmisen hakeutumaan juuri jollekin tietylle alalle. Näitä teorioita on esitetty useita. Niemelä (1999, 26–28) jakaa nämä teoriat kuuteen eri luokkaan.

1. Piirreorientoituneet teoriat ovat vanhin systemaattinen uranvalinnan lähestymistapa. Teorioiden mukaan ihmisen sijoittuminen jollekin alalle johtuu hänen ominaisuuksistaan ja kyvyistään.
2. Kehitykselliset uranvalintateoriat näkevät uranvalinnan kehitysprosessina laajassa elämän perspektiivissä. Teorialle keskeistä on yksilön minäkäsityksen merkityksen korostaminen uraan liittyvissä valinnoissa.
3. Kontekstuaaliset teoriat käsittelevät ihmisen aina ympäristöstään riippuvaisena subjektina. Nämä teoriat perustuvat konstruktivismiin ja ovat tarkoituksenmukaisimmillaan uranvalinnan ohjaustyössä.
4. Oppimisteoriat pohjautuvat Banduran (Niemelä 1999, 27) sosiaalisen oppimisen teoriaan. Niiden mukaisesti yksilö hakeutuu uralle, jolle katsoo omien edellytystensä puolesta pystyvänsä ja pääsevänsä sekä jonka kautta uskoo saavuttavansa tyytyväisyyttä.

5. Sosiologisten teorioiden mukaan uranvalintaan vaikuttavat merkittävästi yksilön kontrollin ulkopuolella olevat asiat kuten sukupuoli, ikä, rotu ja sosiaaliekonominen asema ja rakenteelliset tekijät. Tällöin uranvalintaa voidaan ennustaa muun muassa sosialisatioprosessin kautta.

6. Psykodynaamiset teorit selittävät uranvalintaa yksilön yrityksinä tyydyttää tarpeita. Teoriat korostavat vanhempi-lapsi suhteen tärkeyttä, jonka seurauksena yksilön tarvehierarkia kehittyy.

Edellä mainittuja ei tule käsitellä toisilleen vastakkaisina. Teorioilla on paljon yhteistä. (Niemelä 1999, 26–28.)

4.4 Ura-ankkurit uranvalintateoriana

Ura-ankkurit ovat yksilölle tärkeitä työn motiiveja ja tarpeita, omia kykyjä ja taitoja sekä henkilökohtaisia arvoja. Ura-ankkurit vaikuttavat eri tavoin eri ihmisiin, mutta jollakin tavoin ne kaikki koskettavat jokaista ihmistä. Yleensä muutama ankkuri nousee yksilölle toisia ankkureita merkittävämmiksi. Ankkurista tulee yksilön uravalintoja ohjaava tekijä. Professori Edgar H. Scheinin (1987) mukaan ihminen ei välttämättä tiedosta omia ura-ankkureitaan, mutta ne ovat ihmiselle niin tärkeitä, että yksilö määrittelee minäkuvaansa ankkurin perusteella. (Lampikoski 1998, 20–21.)

Lampikoski käsittelee Scheinin (1987) tutkimusten pohjalta määriteltyjä kahdeksaa ura-ankkuria:

1. Ammatillinen erityistaito

Ala, jossa voi käyttää omia erityistaitojaan. Työ antaa haasteita oman asiantuntijuuden alueelta, joihin vastaamalla yksilö tyydyttää tarpeitaan.

2. Johtajuus

Ihmisten ja asioiden johtaminen. Yksilöllä on pyrkimys tehtäviin, joissa on vaikuttamismahdollisuuksia ja päätökset ovat merkittäviä menestymisen kannalta.

3. Itsenäisyys

Omatoiminen työskentely. Halu tehdä asiat mahdollisimman itsenäisesti ja omalla tavalla.

4. Turvallisuus

Tärkeäksi tuntemisen kokeminen on merkittävää. Yksilölle on tärkeää tuntea kuuluvansa johonkin. Tulevaisuuden järjestäminen on turvattu pysyvän työsuhteen ansiosta.

5. Luovuus

Tuotteliaisuus, yrittäjäys. Luovuus saattaa kuoria yksilöstä itsenäisen yrittäjän ja keksijän, johon kuuluu asioiden ideointi ja kehittäminen.

6. Palvelu

Halu palvella ja auttaa muita. Ihmisten parissa työskentely ja heidän auttamisensa eri tavoin. Palveluiden muuttaminen ihmisläheisemmiksi. Sosiaalisuus ja vuorovaikutus korostuvat.

7. Haasteellisuus

Työn kokeminen vaihtelevaksi ja haasteelliseksi. Haasteiden tai kilpailijoiden voittaminen.

8. Elämän kokonaistasapaino

Työn ohella vähintään yhtä merkittäviä arvoja ovat perhe ja harrastukset. Eri elämäntilanteiden tasapainon korostaminen.

5 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää liikunnanohjaajiksi opiskelemaan hakevien uravalintamotiiveja eli sitä, mikä saa ihmisen hakeutumaan liikunta-alan koulutukseen.

Tutkimusongelmat olivat:

1. Minkälainen on tyypillinen hakijan profiili?
2. Minkälaisia ovat liikunta-alalle pyrkivien uravalintamotiivit?
 - 2.1 Eroavatko naisten ja miesten uravalintamotiivit toisistaan?
 - 2.2 Eroaako uravalintamotiivit ensisijaisen hakutoiveen mukaan?
 - 2.3 Onko hakukertojen määrällä yhteyttä uravalintamotiiveihin?
3. Mitä mielikuvia hakijalla on liikunnanohjaajan työstä?
4. Onko yhtäläisyyksiä opintonsa syksyllä aloittaneiden uravalintamotiiveissa?

6 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan tapoja ja käytäntöjä, joilla tutkija kerää havaintonsa. Menetelmän valintaa ohjaa oleellisesti kohderyhmä sekä se, millaisesta tiedosta tutkija on kiinnostunut (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 183–184.) Tässä tutkimuksessa on käytetty pääasiassa kvantitatiivista eli tilastollista tutkimusmenetelmää ja lisäksi myös kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselytutkimusta ja tutkimuksen mittarina kyselylomaketta. Kysely sisälsi 19 kysymystä, jotka olivat tyyli-
tään valinta-, monivalinta- ja avoimia kysymyksiä (Liite 1).

Kysely on yleisin aineistonkeruumenetelmä kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kyselylo-
make on hyödyllinen tapa kerätä ja tarkastella tietoa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista (Vehkalahti 2008, 11; Vilkkä 2005, 73–75.) Kyselytutkimuksella voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Sitä kautta tutkimukseen saadaan paljon henkilöitä ja sen avulla voidaan kysyä monia asioita. Ky-
selytutkimuksessa on myös heikkouksia, jolloin aineistoa pidetään pinnallisena ja tutki-
muksia teoreettisesti vaatimattomina (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 195.)

Hakijakyselyssä muuttujat muodostuivat taustatietomuuttujista ja hakutietomuuttujista. Tutkimuksessa käytettiin taustatietomuuttujina hakijan sukupuolta, ikää sekä asuinmaa-
kuntaa. Hakutietojen muuttujat muodostuivat hakijan motiiveista hakeutua alalle sekä siitä, onko liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma ensisijainen hakutoive sekä siitä, kuinka monta kertaa hakija on hakenut liikunnanohjaajakoulutukseen.

Uravalintamotiiveja selvitettiin viisiportaisella Likert -asteikolla (1 täysin eri mieltä – 5 en osaa sanoa). Likert-asteikkoa käytetään erityisesti asenne- ja motivaatiomittareissa, joissa koehenkilö arvio itse omaa käsitystään väitteen tai kysymyksen sisällöstä (Metsä-
muuronen 2003, 39). Alalle hakeutumisen motiiveja selvitettiin kysymällä hakijan mieli-
piteitä alan kiinnostavuudesta, haastavuudesta, työllisyystilanteesta, palkkauksesta, alalle pääsyn helppoudesta sekä hakijan mielikuvaa alasta. Lisäksi selvitettiin omien liikunta-
kokemusten ja urheilutaustan vaikutusta alalle hakeutumiseen. Tutkimuksessa selvitet-

tiin myös opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuutta, hakijan sosiaalisuutta sekä hakijan halua vaikuttaa ihmisten elämäntapoihin.

Lisäksi selvitettiin hakemiseen vaikuttaneiden sosiaalisten tekijöiden kuten vanhempien, kavereiden, valmentajan, liikunnanopettajan, alaa opiskelevien, alalla työskentelevien ja ammatinvalintaa ohjaavien tahojen vaikutusta motiiveihin. Vastaaja arvioi myös liikunta-alan monipuolisuuden vaikutusta hakeutumiseensa liikunta-alalle.

Kyselyn lopuksi hakijoille esitettiin kaksi avointa kysymystä. Avointen kysymysten tarkoituksena on saada vastaajilta spontaaneja mielipiteitä (Vilkkä 2005, 86). Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan syvällisempää ja täydentävää tietoa liikunnanohjaajiksi opiskelemaan hakeutuvien uravalintamotiiveista. Kysymykset käsitelivät sitä, mitä mielikuvia vastaajilla oli liikunnanohjaajan työstä ja missä he haluaisivat olla töissä viiden vuoden päästä.

6.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Määrällisen tutkimuksen perusjoukon muodostivat Haaga-Helia ammattikorkeakoulun, nuorten liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman pääsykokeisiin vuonna 2011 osallistuneet henkilöt. Tutkimukseen osallistuivat (n=309) ne hakijat, jotka vastasivat pääsykokeissa jaettuun hakijakyselyyn. Tutkimuksen kohderyhmän muodostivat 18-46 -vuotiaat pääsykokelaat. Vastaajien keski-ikä oli 20,3 vuotta. Vastaajista oli miehiä 142 ja naisia 167.

6.2 Aineiston kerääminen

Hakijakyselyyn vastattiin liikunnanohjaaja AMK pääsykokeiden ensimmäisessä vaiheessa, tiimityö-testin ohessa. Kysely toteutettiin yhteistyössä Haaga-Helien sekä Sport Business School Finlandin kanssa. Kyselyyn vastattiin paperiversiona tai Webropol 1.0 -sovelluksen avulla. Kyselyn paperiversiota käytettiin vain ensimmäisenä pääsykoepäivänä. Kyselyn Webropol 1.0 -sovellusta käytettiin iPadilla, jonka käyttöön opastettiin tarvittaessa. Aineiston keräämiseen iPadeja oli käytössä kahdeksan. iPad oli aineiston keräämisen kannalta helpompi ratkaisu kuin paperiversio, sillä vastaukset tallentuivat kä-

tevästi Webropolin tietokantaan. Paperiversiolla saadut vastaukset tallennettiin myöhemmin Webpoliin. Paperisessa kyselylomakkeessa viisiportaisen Liker-asteikon skaalat olivat päinvastaiset kuin Webropol 1.0-sovelluksessa olevassa kyselylomakkeessa. Skaalojen päinvastaisuus huomioitiin paperiversiolla saatujen vastausten tallennuksessa Webpoliin. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Hakijakyselyyn vastasi vuonna 2011 kesällä liikunnanohjaajavalintakokeiden yhteydessä yhteensä 309 hakijaa.

6.3 Tulosten analysointi

Aineistoa analysoitiin Microsoft Office Excel 2007 -ohjelman avulla, josta aineiston sain taulukko muodossa tulosten tarkasteluun ja analysointiin. Aineistoa käsitellessä etsittiin eri muuttujaryhmien välisiä eroja ja yhtäläisyyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi miesten ja naisten väliset uravalintamotiivien erot. Aineistoa analysoidessa saadut tulokset laskettiin keskiarvolukuina, joita vertailtiin ja täydennettiin jakaumataulukolla. Keskiarvot antoivat kuvan siitä, miten tärkeänä vastaajat pitivät kutakin yksityiskohtaa. Tutkimuksen tuloksia tarkasteltiin tilastollisista menetelmistä sekä keskiarvoina että prosenttijakaumia käyttämällä.

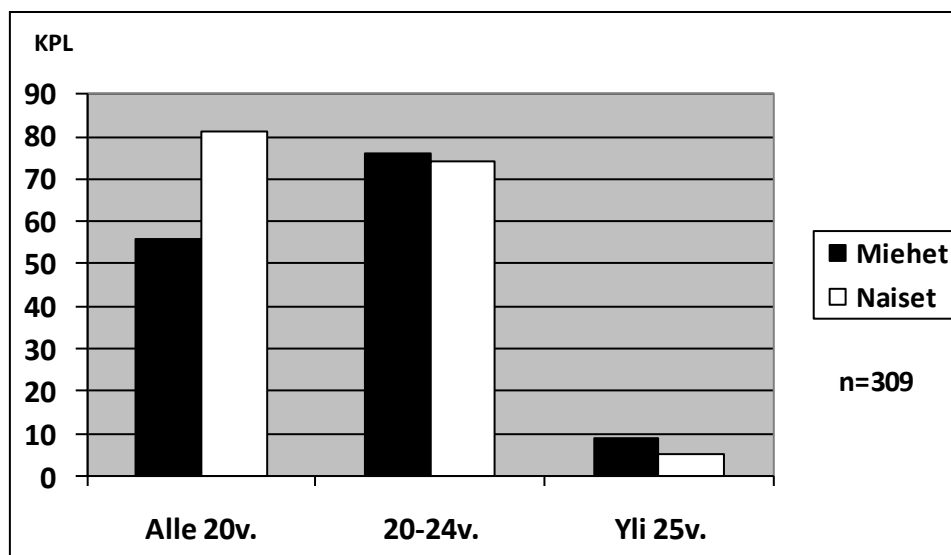
Tässä tutkimuksessa kvantitatiivista ja kvalitatiivisia menetelmiä käytettiin toisiaan täydentäen. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 135–137) mukaan tällainen lähestymistapa on tarkoituksenmukainen ja kvalitatiivisella analyysillä voidaan syventää kvantitatiivisesti saatua tietoa. Tässä tutkimuksessa aineistoa analysoitiin ensin kvantitatiivisin menetelmin ja tilastollista tarkastelua syvennettiin kyselyyn osallistuneiden hakijoiden ajatuksilla laadullisin menetelmin.

Laadullisessa analyysissä menetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tällä analyysimenetelmällä tavoitteena on saada kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Johtopäätökset on tehtävä myöhemmin erikseen. Lyhyesti sanottuna sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan dokumentin sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 105.) Avointen kysymysten vastaukset tulostettiin ulos koneesta. Tulostettua aineistoa kertyi 10 sivua (Times new roman, fontti 12, riviväli 1). Tulostamisen jälkeen vastaukset luettiin läpi ja luokiteltiin. Luokittelu tapahtui aineistosta esille nousseiden mielipiteiden ja näkemysten pohjalta. Luokittelun jälkeen saadut vastaukset muutettiin määräl-

liseen muotoon laskemalla tuloksia yhteen. Laadullisessa analyysissä saatujen tulosten muuttamista ei välttämättä tarvitse tehdä, mutta se havainnollistaa saatujen vastausten suuruusluokkaa.

7 Tulokset

Tutkimukseen vastasi 309 liikunnanohjaaja (AMK) pääsykokeisiin kesällä vuonna 2011 osallistunutta hakijaa. Hakijoista oli miehiä 142 ja naisia 167. Hakijoiden ikäjakauma oli laaja, nuorimmat hakijat olivat 18-vuotiaita ja vanhin hakija oli 46-vuotias. Hakijoiden keski-ikä oli 20,3 vuotta. Suurin osa hakijoista (81,6 %) ilmoitti koulutustaustakseen ”ylioppilas”. Ammatillisen koulutuksen oli suorittanut 12,3 % hakijoista. Muun koulutuksen suorittaneita oli alle 6 %. Suurin osa vastaajista (53,7 %) oli kotoisin Etelä-Suomen läänistä. Toiseksi eniten hakijoita oli Länsi-Suomen läänistä 33,7 % ja kolmanneksi eniten Itä-Suomen läänistä 9,4 %. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Pääsykokeisiin osallistuneiden hakijoiden ikä- ja sukupuolijakaumat

Vastaajista 51,1 % ilmoitti harrastavansa jotakin yksilölajia. Miehistä jotakin yksilölajia harrasti 52,1 % ja naisista 50,3 %. Vastanneista 57,3 % harrasti joukkuelajeja, mikä jakaantui miesten ja naisten kesken siten, että miehistä 57,7 % ja naisista 56,9 % ilmoitti harrastavansa jotakin joukkuelajia. Sekä yksilö- että joukkuelajia kertoi harrastavansa 14,6 % hakijoista. Suosituimpia yksilölajeja vastanneiden kesken olivat juoksu, erilaiset taistelu- ja itsepuolustuslajit, yleisurheilu sekä kuntosali. Suosituimmaksi joukkuelajiksi

nousi selvästi jalkapallo. Muita usein mainittuja joukkuelajeja olivat jääkiekko ja salibandy. Hakijoista 5,5 % ilmoitti, ettei harrasta mitään lajia.

Suosituimmaksi harrastustavaksi nousi liikunnan harrastaminen urheiluseurassa (66,7 %). Omatoimisesti yksin liikuntaa harrasti 28,8 % ja omatoimisesti kaverin kanssa 22,7 % vastaajista. Vastaajista 5,5 % kertoi olevansa OK-, MM-, EM- tai aikuisten maajoukkue- edustaja. Vastaajista 24,9 % urheili aikuisten A/1-luokassa, palloili liigatasolla tai SM-sarjassa, oli A- tai B- junioreiden maajoukkue-edustaja tai SM-mitalisti kamppailulajien mustassa vyössä (dan). Vastaajista 26,9 % urheili aikuisten B/2-luokassa, palloili 1- tai 2- divisioonassa tai A- tai B- junioreiden A/ 1- luokassa tai jonkin palloilulajin SM-sarjassa tai kamppailulajien ruskeassa vyössä. Vastaajista 16,2 % urheili aikuisten C/ 3-luokassa, palloili 3- tai 4-divisioonassa, A- tai B-junioreiden B/ 2- luokassa, 1-tai 2-divisioonassa tai kamppailulajien vihreässä vyössä. Vastaajista 19,4 % ilmoitti, ettei omaa kilpaurheilutaustaa.

Valmennus- ja ohjauskokemuksen määräksi 1–50 tuntia kertoi 20,7 %, 51–151 tuntia 15,2 % ja 151–300 tuntia 13,9 % vastaajista. Yli 300 tuntia ilmoitti valmentaneensa tai ohjanneensa 23,9 % vastaajista. Valmentaja- tai ohjauskokemusta ei ollut 24,9 % vastaajista.

Liikunnan lukiodiplomin kertoi suorittaneensa vastaajista 25,9 %. Luottotehtävissä jossakin urheiluseurassa, järjestössä, yhdistyksessä tai muussa vapaa-ajantoiminnassa ilmoitti toimivansa 19,1 % vastaajista.

Haaga-Helian liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmaan hakeminen oli 88,3 %:lla vastaajista ensisijainen hakutoive. Vastaajista 76,1 % haki liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmaan ensimmäistä kertaa. Toista kertaa koulutusohjelmaan haki 18,1 % vastaajista ja kolmannen kerran 3,8 % vastaajista. Suurin osa, 55 %, vastaajista oli viettänyt väli vuoden yo-tutkinnon tai vastaavan tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Tyypillinen hakija on noin 20-vuotias Etelä-Suomen läänistä kotoisin oleva nainen, joka harrastaa jotakin joukkuelajia urheiluseurassa ja hänellä on jonkun verran valmennus- tai ohjauskokemusta. Lisäksi tyypillinen hakija on koulutustaustaltaan ylioppilas, joka hakee Haaga-Helian liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmaan ensisijaisena hakutoiveena ja ensimmäistä kertaa.

7.1 Hakijoiden uravalintamotiivit

Uravalintamotiiveista tärkeimmäksi nousi se, että alalla saa olla tekemisissä ihmisten kanssa. Muita alalle hakeutumiseen vaikuttaneita asioita olivat hakijan hyvät liikuntakokemukset, opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus sekä kiinnostus liikunta-alaa kohtaan. Uravalintamotiiveista alalle opiskelemaan pääsyn helppouden, alan palkkauksen ja alan työllisyystilanteen merkitys oli vähäinen. Mies- ja naishakijoiden uravalintamotiivit olivat tulosten mukaan melko samankaltaisia. Suurimmat sukupuolierot löytyivät vastaajien liikunta-alan haastavuuden ja alalle pääsyn helppouden kokemisesta. (Taulukko 1. ja Liite 3.)

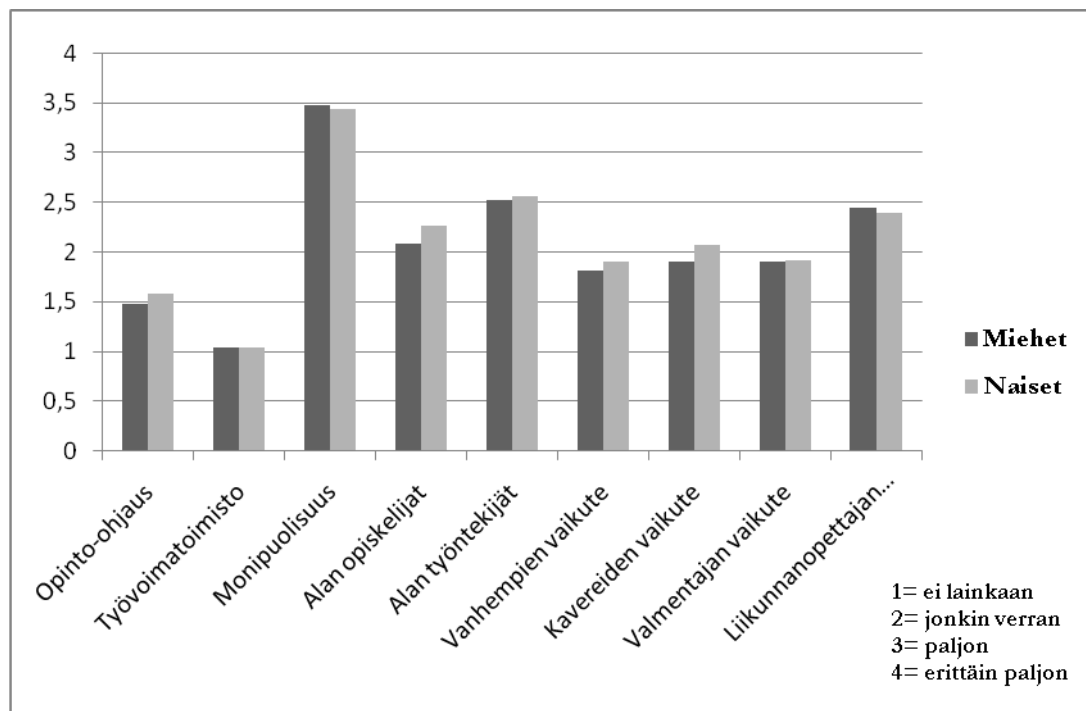
Taulukko 1. Uravalintamotiivit keskiarvolukuina

1= Täysin eri mieltä	2= Jonkin verran eri mieltä			
3= Jonkin verran samaa mieltä	4= Täysin samaa mieltä	Kaikki	Miehet	Naiset
Kiinnostus		3,8	3,8	3,8
Mielikuva		3,8	3,7	3,8
Helppous		2,0	2,2	1,8
Liikuntakokemukset		3,8	3,8	3,8
Ihmisläheisyys		3,8	3,8	3,8
Urheilutausta		3,7	3,7	3,7
Elämäntapoihin vaikuttaminen		3,7	3,5	3,8
Opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus		3,8	3,8	3,9
Työllisyystilanne		2,3	2,4	2,1
Haastavuus		2,6	2,8	2,3
Palkkaus		1,9	1,7	2,0

Tarkasteltaessa ”täysin samaa mieltä” vastanneita, tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi nousi alan ihmisläheisyys (81 %). Toiseksi tärkein uravalintamotiivi oli vastaajien liikun-

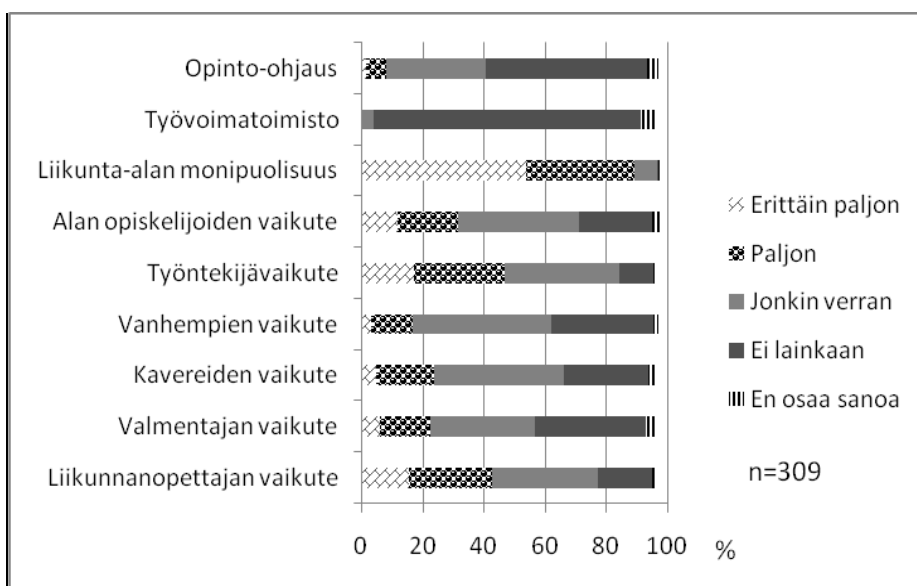
takokemukset (78 %). Muita liikunnanohjaajaksi hakemiseen vaikuttavia asioita ”täysin samaa mieltä” vastanneiden kesken olivat kiinnostus liikunta-alaa sekä opetus- ja ohjaustyötä kohtaan (76 %) sekä hyvät mielikuvat liikunta-alasta (74 %). Palkkauksen, alalle pääsyn helppouden ja työllisyystilanteen ei katsottu vaikuttavan liikunnanohjaajaksi hakemiseen. Lähemmässä tarkastelussa laskettiin asteikon ”täysin samaa mieltä” – ”täysin eri mieltä” vastausten prosenttiosuudet (Liite 2.)

Tärkeimmäksi liikunta-alalle hakeutumiseen vaikuttavaksi tekijäksi nousi liikunta-alan monipuolisuus. Seuraaviksi vaikuttavimmat tekijät alalle hakeutumiseen olivat alalla työskentelevät henkilöt, liikunnanopettaja sekä alaa opiskelevat henkilöt, joskin näiden tekijöiden vaikutus alalle hakeutumiseen oli varsin pieni. Kaikkein vähäisimmän vaikutuksen liikunta-alalle hakemiseen katsottiin olevan valmentajalla, kavereilla sekä vanhemmilla. Opinto-ohjauksen ja työvoimatoimiston ei nähty vaikuttavan hakemiseen. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Naisten ja miesten erilaisten tekijöiden vaikutus liikunta-alalle keskiarvolukuna

Tarkasteltaessa asteikolla ”erittäin paljon – en osaa sanoa” tärkeimmäksi vaikuttavaksi tekijäksi nousi liikunta-alan monipuolisuus. Vastaajista 53 % ilmoitti liikunta-alan monipuolisuuden vaikuttaneen liikunta-alalle hakemiseen ”erittäin paljon”. Muista liikunta-alalle hakeutumiseen vaikuttavista tekijöistä ”erittäin paljon” vaikutusta oli alalla työskentelevillä henkilöillä (17 %), liikunnanopettajalla (15 %) sekä alalla opiskelevilla (11%). Tarkasteltaessa asteikolla ”erittäin paljon – en osaa sanoa”, vähän vaikuttavia tekijöitä olivat valmentajan (5 %), kavereiden (4 %) ja vanhempien vaikutte (3 %) alalle hakeutumiseen (kohdan ”erittäin paljon” valinneet). Vastaajista vain 1 % ilmoitti opinto-ohjauksen vaikuttavan alalle hakeutumiseen (kohdan ”erittäin paljon” valinneet). Työvoimatoimistolla ei ollut liikunta-alalle hakeutumiseen mitään vaikutusta. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Erilaisten tekijöiden vaikutus liikunnanohjaajaksi hakemiseen (%)

Naisten ja miesten eri alalle hakeutumiseen vaikuttavissa tekijöissä ei ollut suuria eroja. Tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi sekä naisilla että miehillä nousi liikunta-alan monipuolisuus. Molemmilla sukupuolilla toiseksi merkittävin vaikuttava tekijä oli alalla työskentelevät henkilöt ja kolmanneksi merkittävin liikunnanopettajan vaikutte. Pieniä eroja saatiin alaa opiskelevien opiskelijoiden ja kavereiden vaikutteiden kohdalla, jossa nais-

vastaajat pitivät niiden vaikutusta tärkeämpänä kuin miehet. Sekä naiset että miehet kokivat työvoimatoimiston ja opinto-ohjauksen vaikuttavan vähiten liikunta-alalle hakeutumiseen. (Kuvio 2. ja Liite 4.)

7.2 Haun ensisijaisuuden ja hakukertojen vaikutus uravalintamotiiveihin

Tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi sekä ensisijaisesti että muulta sijalta hakevilla nousi liikunta-alan ihmisläheisyys. Liikunnanohjaajaksi ensimmäisenä opiskeluvaihtoehtona hakevien tai muulta sijalta hakevien välillä olleet erot olivat pieniä ja ne löytyivät vastaajien työllisyystilanteen, alan haastavuuden ja palkkauksen vastauksista. Ensisijaiset hakijat kokivat työllisyystilanteen, alan haastavuuden sekä alan palkkauksen vaikuttavan liikunnanohjaajaksi hakemiseen enemmän kuin ei ensisijaiset hakijat. Opetus- ja ohjaukstyöstä kiinnostuneita oli ensisijaisissa hakijoissa enemmän. Vastaavasti ihmisten elämäntapoihin vaikuttamishalua oli muulta sijalta hakevilla enemmän kuin ensisijaisilla hakijoilla. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Uravalintamotiivit sen mukaan hakeeko hakija ensisijaisesti vai muulta sijalta liikunnanohjaajaksi keskiarvolukuina

1= Täysin eri mieltä	2= Jonkin verran eri mieltä			
3= Jonkin verran samaa mieltä	4= Täysin samaa mieltä	Ensisijainen	Ei ensisijainen	Ero
Kiinnostus		3,77	3,75	0,02
Mielikuva		3,75	3,75	0,00
Helppous		1,79	1,83	0,04
Liikuntakokemukset		3,78	3,75	0,03
Ihmisläheisyys		3,82	3,84	0,02
Urheilutausta		3,66	3,64	0,02
Elämäntapoihin vaikuttaminen		3,52	3,59	0,07
Opetus- ja ohjauksen kiinnostavuus		3,77	3,71	0,06
Työllisyystilanne		2,32	2,18	0,14
Haastavuus		2,85	2,75	0,1
Palkkaus		1,79	1,61	0,18

Tärkeimmäksi uravalintamotiiviksi nousi sekä ensimmäistä kertaa että useampaa kertaa hakevilla liikunta-alan ihmisläheisyys. Pääsääntöisesti useamman kerran hakeneet kokivat lähes kaikkien uravalintamotiivien vaikuttaneen liikunnanohjaajaksi hakemiseen ensimmäistä kertaa hakevia enemmän. Liikunnanohjaajaksi ensimmäistä kertaa hakevien tai useampaa kertaa hakevien välillä suurimmat erot löytyivät vastaajien halussa vaikuttaa ihmisten elämäntapoihin. Toiseksi eniten eroa löytyi alan työllisyystilanteen, haastavuuden ja alalle pääsyn helppouden suhteen. Alalle pääsyn kokivat helpommaksi ensimmäistä kertaa hakevat, kun taas alan työllisyystilanne vaikutti enemmän useamman kerran hakeneiden motiiveihin. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Uravalintamotiivit sen mukaan hakeeko hakija ensimmäistä vai useampaa kertaa liikunnanohjaajaksi keskiarvolukuina

	1= Täysin eri mieltä	2= Jonkin verran eri mieltä	3= Jonkin verran samaa mieltä	4= Täysin samaa mieltä	1.hakukerta	Useampi hakukerta	Ero
Kiinnostus					3,75	3,86	0,11
Mielikuva					3,74	3,80	0,06
Helppous					1,79	1,66	0,13
Liikuntakokemukset					3,76	3,83	0,07
Ihmisläheisyys					3,81	3,86	0,05
Urheilutausta					3,64	3,70	0,06
Elämäntapoihin vaikuttaminen					3,47	3,74	0,27
Opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus					3,74	3,85	0,11
Työllisyystilanne					2,29	2,44	0,15
Haastavuus					2,81	2,95	0,14
Palkkaus					1,77	1,79	0,02

7.3 Hakevien mielikuvat liikunnanohjaajan työstä

Vastaajien mielikuvia liikunnanohjaajan työstä kysyttäessä selvästi esille nousi liikunnanohjaajan työn monipuolisuus, ihmisläheisyys sekä työn haastavuus. Monipuolisuudella tarkoitettiin monia eri työmahdollisuuksia, jolla voi liikunnanohjaaja AMK-tutkintonimikkeellä toimia sekä itse työnkuvan monipuolisuutta. Ihmisläheisyydellä vastaajat tarkoittivat työn sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitojen käyttöä. Haastavuus koostui vastauksissa työn fyysisyyden, ihmisläheisyyden sekä työn monipuolisuuden kautta.

” Monipuolinen ammatti, mahdollisuus työskennellä erilaisissa työtehtävissä.” mies, 20v.

”Liikunnanohjaajan työ on monipuolista työtä, jossa pääsee toteuttamaan itseään. Työssä saa työskennellä erilaisten ihmisten kanssa ja innostaa heitä terveellisiin elämäntapoihin.”, nainen, 20v.

”Ammatti on monipuolinen, saa työskennellä ihmisten kanssa ja samalla myös oma kunto pysyy hyvänä. Saa olla osana ohjaamassa ihmisiä terveellisissä elämäntavoissa ja liikkumisessa.”, nainen, 18v.

Lisäksi avointen kysymysten vastauksissa ilmeni, että vastaajilla oli mielenkiintoa olla vaikuttamassa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä päästä toteuttamaan itseään.

Kysyttäessä tutkimukseen osallistuneiden näkemystä omasta työtilanteesta viiden vuoden päästä vastauksissa esille nousi, että vastaajat työskentelisivät monipuolisesti liikunta-alan eri tehtävissä eri-ikäisten kanssa. Vastauksista korostui halu työskennellä liikunnanopettajana, personal trainerina, omassa yrityksessä sekä ohjaajana/ valmentajana lasten parissa esim. urheiluseurassa. Osalla vastaajista ei ollut tarkkaa näkemystä mitä haluaisi tehdä työkseen viiden vuoden päästä.

”Ohjaajana jossain liikunta-alan yrityksessä ohjaamassa monenlaisia liikuntatuokioita. Mahdollisesti myös pitämässä erilaisia luentoja ihmisen terveyteen ja urheiluun liittyen.”, mies, 20 v.

”Haluaisin viiden vuoden päästä työskennellä liikunnan parissa. Haluaisin vaikuttaa ihmisten liikunta tottumuksiin sekä auttaa heitä löytämään liikunnan ilon.”, nainen, 19 v.

”Liikunnanopettajana”, mies, 23v.

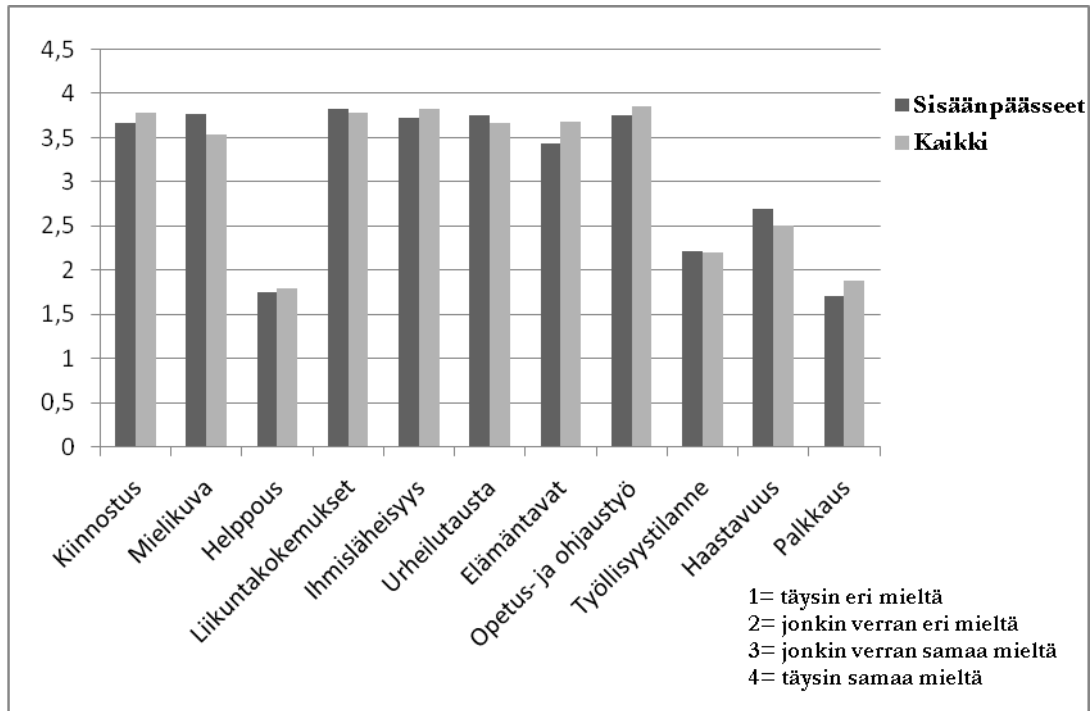
”Alalla jossa viihdyn hyvin, saan toteuttaa itseäni, kehittyä ja auttaa muita.”, nainen, 18v.

7.4 Opintonsa aloittaneiden uravalintamotiivit

Tutkimukseen osallistuneista 39 aloitti opintonsa Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa syksyllä 2011. Opintonsa aloittaneiden naisia oli 62 % ja miehiä 38 %, kun kaikista hakijoista naisia oli 54 %. Opintonsa aloittaneiden keski-ikä oli 20,4 vuotta. Suurin osa opintonsa aloittaneista ilmoitti koulutustaustakseen ”ylioppilas” (74 %) ja heistä 41 % oli kotoisin Etelä-Suomesta. Kaikista hakijoista ylioppilaita oli noin 82 %. Kolmannes opintonsa aloittaneista oli suorittanut lukiodiplomin, kun kaikista hakijoista lukiodiplomin oli suorittanut vain neljännes. Opintonsa aloittaneista 56 % oli pitänyt väli vuoden ennen opintojen aloittamista. Opintonsa aloittaneista joukkuelajeja harrasti 66 % (kaikista hakijoista 57,3 %) ja yksilölajeja 41 % (kaikista hakijoista 51,1 %). Valtaosa opintonsa syksyllä 2011 aloittaneista harrasti urheilua jossakin urheiluseurassa (72 %). Moni harrasti urheilua myös omatoimisesti yksin (46 %) ja/tai kaverin kanssa 38 %. Kilpaurheilutausta oli lähes kaikilla (83 %) ja se jakaantui melko tasaisesti siten, että urheilua harrastettiin kaikilla urheilun sarjatasoilla. Ohjauskokemus nousi myös yhteiseksi merkittäväksi tekijäksi opintonsa aloittaneiden kesken. Jopa 95 %:lla opintonsa aloittaneista oli valmentaja- ja/tai ohjauskokemusta, kun kaikista hakeneista valmennus tai ohjauskokemusta oli noin 75 %:lla. Kolmanneksella opintonsa aloittaneista ohjauskokemusta oli yli 150 tuntia. Yli puolella (62 %) opintonsa aloittaneista ei ollut luotto tehtävää urheiluseurassa tai muussa vastaavassa järjestössä.

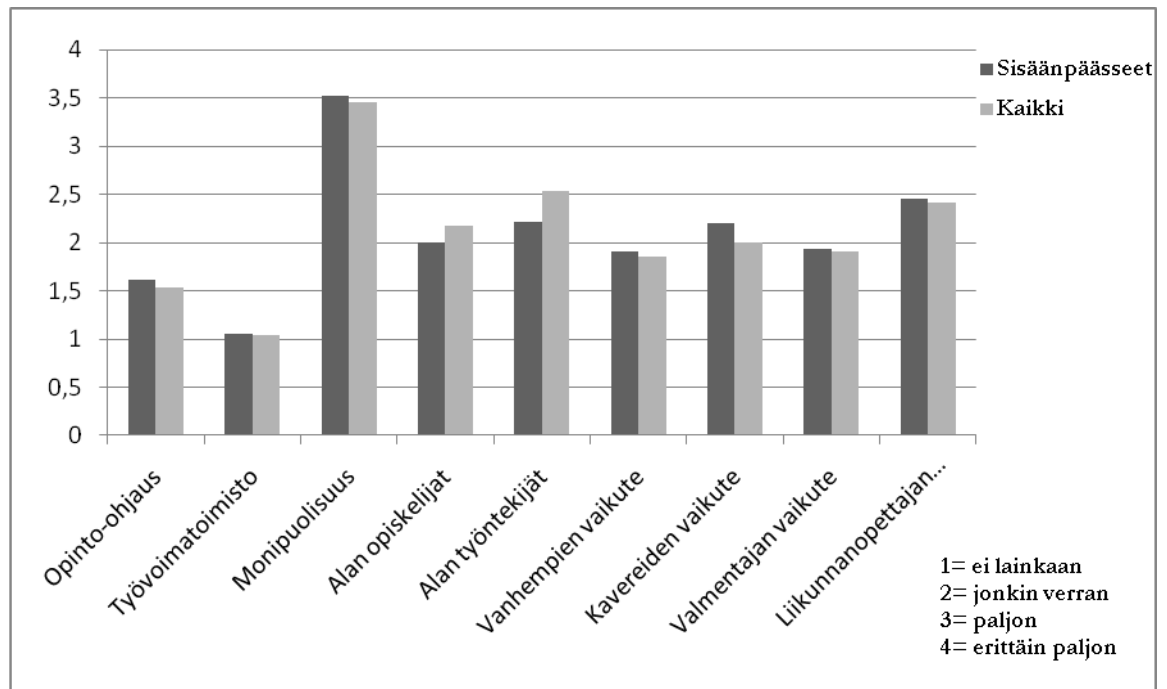
Opintonsa syksyllä 2011 aloittaneista ensimmäistä kertaa koulutukseen hakeneita oli 74 %, toista kertaa hakeneita 13 % ja kolmatta kertaa hakeneita 8 %. Neljä tai useampaa kertaa hakeneita ei opintonsa aloittaneiden joukossa ollut. Opintonsa aloittaneista 92 %:lla liikunnanohjaajakoulutus Haaga-Helia:ssa oli ensisijaisen hakutoive. Kyselyyn vastanneista opintonsa aloittaneista 2 % ei ilmoittanut, millä sijalla oli liikunnanohjaajakoulutukseen hakenut ja vain 1 opintonsa aloittanut oli ilmoittanut liikunnanohjaajakoulutuksen toissijaiseksi hakutoiveeksi.

Tärkein uravalintamotiivi opintonsa aloittaneilla oli liikuntakokemukset. Toiseksi tärkein uravalintamotiivi opintonsa aloittaneilla oli hyvät mielikuvat liikunta-alasta ja kolmanneksi opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Opintonsa aloittaneiden ja kaikkien tutkimukseen osallistuneiden uravalintamotiivit tarkasteltaessa asteikolla ”täysin samaa mieltä – täysin eri mieltä” keskiarvolukuina

Opintonsa syksyllä 2011 aloittaneiden kesken tärkeimmäksi liikunta-alalle hakeutumiseen vaikuttavaksi tekijäksi nousi liikunta-alan monipuolisuus. Seuraavat vaikuttavat tekijät alalle hakeutumiseen olivat liikunnanopettajan vaikutte ja alalla työskentelevät työntekijät. Vähäisimmän vaikutuksen liikunta-alalle hakeutumiseen katsottiin olevan työvoimatoimistolla. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Opintonsa aloittaneiden ja kaikkien tutkimukseen osallistuneiden erilaisten tekijöiden vaikutus liikunta-alalle keskiarvolukuina

Liikunnanohjaajan työhön liittyvistä mielikuvista kysyttäessä opintonsa syksyllä 2011 aloittaneiden kesken esille nousi liikunnanohjaajan työn monipuolisuus, ihmisten kanssa tekemisissä oleminen ja työn tekemisen mielekkyys.

Monipuolisuudella tarkoitettiin monia eri työtehtäviä. Ihmisten kanssa tekemisissä olemisella vastaajat tarkoittivat työn sosiaalisuutta, ihmisten elämäntapoihin vaikuttamista sekä erilaisten ihmisten kanssa toimimista. Työn mielekkyydellä tarkoitettiin vastauksissa työn rentoutta ja sitä, että työssä saa myös itse liikkua.

”Mukavaa ja antoisaa työtä. Saa myös itse liikkua työaikana! Paljon ihmisten kanssa työskentelyä”, nainen, 19v.

”Rentoa, vastuullista ja monipuolista hommaa.”, mies, 20v.

”Monipuolista, saa olla vuorovaikutuksessa useiden erilaisten ihmisten kanssa, elämän laatua parantavaa”, nainen, 23v.

”Aktiivista ja palkitsevaa. Mahdollisuus auttaa ihmisiä kehittymään ja voimaan paremmin.”, mies, 25v.

”Monipuolista ja mukavaa, ihmisten kanssa toimimista. Ei kahta samanlaista päivää. Voi olla fyysisesti raskasta.”, nainen, 19v.

”Erittäin monipuolista ja vaihtelevaa. Saa tehdä työtä erilaisten ihmisten kanssa.”, nainen, 18v.

Opintonsa aloittaneiden kesken vastauksista esille nousi, että vastaajat haluavat työskennellä erilaisissa tehtävissä liikunta-alalla viiden vuoden päästä. Opintonsa aloittaneista 26 % ilmoitti haluavansa työskennellä liikunnanopettajana. Osalla vastaajista ei ollut tarkkaa näkemystä mitä haluaisi tehdä työkseen viiden vuoden päästä.

”Kaupungilla tai kunnalla liikunnanopettajana.”, nainen, 18v.

”Toivon mukaan jossain liikunta-alan opistossa, liikunnanopettajana tai liikunta-alan yrittäjänä.”, mies, 21v.

”Liikunnanopettajana Lukiossa”, nainen, 19v.

”Seurassa/ liikunnanalan järjestössä liikunnan suunnittelu & hallinnointi tehtävissä :)”, mies, 22v.

”Jossakin seurassa tai järjestössä. Mahdollisesti urheiluopistossa. Liikunnanohjaajana, opettajana tai hallinnollisissa tehtävissä.”, nainen, 22v.

”Liikunta alalla. Tarkemmin en osaa vastata...”, mies 19v.

”Kaupungilla tai kunnalla liikunnanopettajana.”, nainen, 18v.

8 Pohdinta

Saatuisten tulosten perusteella voidaan päätellä, että tyypillinen hakija liikunnanohjaajakoulutukseen on noin 20-vuotias nainen, joka on kotoisin Etelä-Suomesta. Koulutustaustaltaan hakija on ylioppilastutkinnon suorittanut. Hakijan ikä on yhteydessä saatuun tulokseen, jonka mukaan suurin osa hakijoista piti väli vuoden ennen hakemistaan. Todennäköisiä syitä väli vuoden pitämiseen olivat asevelvollisuuden suorittaminen sekä työssä käyminen. Tyypillinen hakija pyrki ensimmäistä kertaa liikunnanohjaajakoulutukseen ja hänen ensisijaisena hakutoiveenaan oli Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajankoulutusohjelma.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnanohjaaja AMK- pääsykokeissa kesällä 2011 kerätyt hakijakyselyt osoittivat, että liikunta-alalle opiskelemaan hakevista 81 % koki tärkeimmän uravalintamotiivin olevan se, että liikunta-alalla saa olla ihmisten kanssa tekemisissä. Muita tärkeitä uravalintamotiiveja olivat liikuntakokemukset, pitkäaikainen kiinnostus liikunta-alaa kohtaan, hyvät mielikuvat alasta ja opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus. Tutkimuksen tuloksen perusteella voidaan todeta, että liikunnanohjaajaksi haetaan monista eri syistä. Merkittävimpiä syitä hakemiseen näyttäisi olevan vastaajien kesken liikunnanohjaajan työn ihmisläheinen ja sosiaalinen luonne sekä liikunnan kanssa tekemisissä oleminen.

Tärkeinä motivaatiotekijöinä olivat siis hakijoiden omat kokemukset liikunnasta, sitä kautta saatu hyvä mielikuva sekä kiinnostus liikunta-alaa kohtaan. Jos vastaajalla on hyvät mielikuvat liikunta-alasta, taustalla saattavat myös monesti olla hyvät liikuntakokemukset. Tutkimuksen tulokset eivät tukeneet Jussilan (1976, 11) ja Niemelän (1999, 37) käsityksiä liittyen uravalintaan koskevissa päätöksissä, sillä tuloksissa alan työllisyys-tilanteen, palkkauksen ja alalle pääsyn helppouden ei nähty vaikuttavan uravalintapäätökseen. Tästä voi päätellä, että liikunnanohjaajaksi hakeudutaan enemmän sisäisten motiivien kuin ulkoisten tekijöiden takia. Motiiveista alan ihmisläheisyys, opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus ja ihmisten elämäntapoihin vaikuttaminen kertoo vastaajien sosiaalisuudesta ja heidän halustaan vaikuttaa ihmisten elämäntapoihin ja sitä kautta myös elämänlaatuun.

Professori Edgar H. Scheinin (1987) ura-ankkureita on hyödynnetty tutkimuksessa. Ura-ankkureita voidaan soveltaa tarkastellessa hakijoiden uravalintaan vaikuttaneita tekijöitä. Tässä työssä ura-ankkureista ammatillinen erityistaito ilmenee hakijoiden oman liikunnallisen taidon kokemisena hyväksi ja sellaiseksi, että he uskovat pystyvänsä hyödyntämään sitä ja tällä tavoin hakija pystyy tyydyttämään tarpeitaan. Lisäksi hakijoiden pitkäaikainen kiinnostus liikunta-alaa kohtaan ilmenee liikunta-alalle hakemisena. Ura-ankkureista johtajuus ja palvelu ilmenevät liikunnanohjaajan työssä ihmisten kanssa työskentelynä ja heidän ohjaamisessa kohti liikunnallista elämäntapaa. Haasteellisuus syntyy ohjaustyölle asetettujen vaatimusten ja tavoitteiden ja sitä kautta saatavien erilaisien liikuntakokemusten seurauksena ja toisaalta alalle opiskelemaan pääsyn vaikeutena.

Vastanneista suurin osa piti liikunta-alalle opiskelemaan pääsyä vaikeana, sillä vastanneista vain 0,3 % vastasi vaihtoehdon ”täysin samaa mieltä” kysyttäessä liikunta-alaa opiskelemaan pääsyn helppoudesta. Tulos selittyy sillä, että liikunta-ala kuuluu vaikeimmin avautuviin ammattikorkeakoulutuksiin Suomessa. Haaga-Helian liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmaan vuonna 2011 hakeneista (1789 hakijaa) opiskelupaikan sai vain 60 hakijaa eli 3 % (Opetushallitus 2011).

Tutkimuksen tulosta tukee se, että osittain samankaltaisia tuloksia ovat saaneet Sissala ja Turppa (2008) heidän tutkiessaan liikuntatieteitä opiskelemaan vuonna 2005–2007 hakeneiden (n = 675) uravalintamotiiveja. Heidän tutkimuksessaan tärkeimmäksi uravalintatekijäksi nousi pitkäaikainen kiinnostus liikunta-alaa kohtaan. Hakijat olivat olleet selvästi sisäisesti motivoituneita ja ulkoisilla motivaatiotekijöillä, kuten palkkauksella tai työtilanteella, oli ollut vain vähäinen merkitys.

Naisten ja miesten uravalintamotiiveja vertailtaessa tulokset olivat melko samankaltaisia. Sekä naisilla että miehillä viiden tärkeimmän uravalintamotiivin joukkoon kuuluivat alan ihmisläheisyys, kiinnostus liikunta-alaan kohtaan, liikuntakokemukset, opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus sekä hyvät mielikuvat liikunta-alasta. Suurin ero naisten ja miesten uravalintamotiivien suhteen oli halu vaikuttaa ihmisten elämäntapoihin. Naisista 82 % halusi vaikuttaa ihmisten elämäntapoihin, kun taas miehillä vastaava luku oli 55 % (kohdan ”erittäin paljon” vastanneet). Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että

naiset saattoivat kokea miehiä enemmän liikunnanohjaajan työn olevan kokonaisvaltaista terveyden edistämistä liikunnanohjaamisen lisäksi.

Tärkeimmäksi tekijäksi liikunta-alalle hakeutumiseen nousi liikunta-alan monipuolisuus. Vastaajista 53 % valitsi vaihtoehdon ”erittäin paljon” kysyttäessä liikunta-alan monipuolisuuden vaikutusta alalle hakeutumiseen. Liikunnan monipuolisuuden kokemiseen vaikuttaa varmasti liikunta-alan töiden suuri kirjo. Liikunta-alalla voi työskennellä monessa eri ammatissa ja työnkuvaan voi kuulua monia eri työtehtäviä. Muita alalle vaikuttavia tekijöitä olivat hakijoiden tuntemat alan työntekijät, alan opiskelijat ja liikunnanopettajan vaikutte. Tämä kertoo siitä, että muut liikunta-alalla toimivat ihmiset vaikuttivat liikunnanohjaajaksi hakemiseen. Hakijoilla saattoi olla ehkä joitakin jo alaa opiskelevia tai alalla työskenteleviä tuttavuuksia, joiden kokemukset ja kannustus vaikuttivat heidän motiiveihinsa. Vastauksiin saattoi vaikuttaa mahdollinen liikunta-alan työkokemus, joka saattoi motivoida ja kannustaa alalle hakemiseen. Tutkimuksesta saadut tulokset eivät tukeneet Jussilan (1976, 11) ja Niemelän (1999, 37) teorioita, joiden mukaan muilla ihmisillä kuten vanhemmilla, ystävillä, opettajilla tai ammatinvalinnanohjaajilla olisi vaikutusta uravalintaan.

Sukupuolten välisiä eroja löytyi hakemiseen vaikuttavien tekijöiden tuloksia vertailtaessa melko vähän. Naisvastaajien tuntemat liikunta-alan opiskelijat vaikuttivat miehiä enemmän liikunta-alalle hakemiseen. Naiset saattavat keskustella kaveripiirissä liikunta-alan opiskelijoiden kanssa omista asioistaan avoimemmin kuin miehet ja sitä kautta kokevat liikunta-alan opiskelijoiden vaikuttavan hakemiseen enemmän. Vastaavasti miesvastaajilla liikunnanopettajan katsottiin vaikuttavan liikunta-alalle hakemiseen naisia enemmän. Miehet saattavat kokea liikunnanopettajan esikuvaksi ja roolimalliksi voimakkaammin kuin naishakijat, ja he mahdollisesti arvostavat liikunnallista lahjakkuutta ja monitaitoisuutta naisia enemmän.

Alan kiinnostavuuden puolesta puhuu se, että 88 %:lle hakijoista liikunta-ala oli ensisijainen hakukohde. Liikunta-alalle ei siis haeta sattumalta tai vain opiskelupaikan hakemisen vuoksi. Kyselyssä vertailtiin vastanneiden hakukertojen määrän vaikutusta uravalintamotiiveihin. Useamman kerran hakeneet olivat kiinnostuneempia liikunta-alasta

kuin ensimmäistä kertaa hakevat. Tämä on odotettavaa, sillä he ovat hakemassa jo vähintään toista kertaa liikunnanohjaajakoulutukseen. Muita eroja ei noussut esille eri uravalintamotiivien kesken.

Tavoitteena oli löytää laadullisista vastauksista tutkimusta täydentävää tietoa. Aineistoista löytyi yhteisiä piirteitä määrällisen tutkimuksen tuloksiin ja näin ollen aineistot tukivat hyvin toisiaan. Tutkimukseen osallistuneilla vastaajilla korostui vastauksissa positiivinen kuva liikunnasta ja liikunnanohjaajan ammatista. Tämä oli odotettavaa, sillä negatiivisten liikuntakokemusten omaavat tuskin hakeutuvat liikunta-alalle. Kysyttäessä mielikuvia liikunnanohjaajan työstä vastauksista korostui liikunta-alan monipuolisuus, haastavuus sekä ihmisten kanssa työskentely. Vastauksista saattoi päätellä sen, että liikunnanohjaajan työ koettiin monipuoliseksi. Vastaajien monipuolisuuden kokeminen johtuu varmasti siitä, että liikunta-alan työmahdollisuudet ovat laajat ja laajenevat koko ajan. Nykyään ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut liikunnanohjaaja voi toimia monipuolisesti liikunnan eri osa-alueilla esimerkiksi kuntien ja kaupunkien liikuntatoimissa, urheiluseuroissa, lajiliitoissa, personal trainerina, luonto-oppaana jne. Lisäksi liikunnan-alalla voi toimia monipuolisesti eri työtehtävissä, kuten esimerkiksi ohjaajana, suunnittelijana, asiantuntijana ja valmentajana. Kääntöpuolena alan monipuolisuus ja sitä kautta laaja-alainen työnkuva saattoi korostaa vastauksissa myös alan haastavuutta.

Kysyttäessä, missä hakijat haluaisivat olla töissä viiden vuoden päästä, hakijoiden vastaukset hajaantuivat liikunnan työkentän eri osa-aloille. Vastausten hajaantuminen kertoo liikunta-alan monipuolisuudesta ja eri työmahdollisuuksista. Osa vastaajista kertoi haluavansa työskennellä liikunnanopettajana, jolloin liikunnanohjaajakoulutus nähtiin ehkä koulutusväylänä Jyväskylän liikuntatieteelliseen tai hakijat eivät tieneet, ettei liikunnanohjaajakoulutuksesta valmistuta liikunnanopettajiksi.

Suurin osa vastaajista ei kertonut kovin yksityiskohtaisia tai tarkkoja tulevaisuuden työtilanteen näkemyksiä, vaan vastauksissa ilmeni epätietoisuus ja epävarmuus liikunnanohjaajan työstä ja työtehtävistä. Tämä oli odotettavaa, sillä vastaajat olivat vasta hakeutumassa opiskelemaan liikunta-alalle, jolloin näkemys työstä ei välttämättä ollut vielä kovinkaan selvä.

Tutkimukseen osallistuneista 39 aloitti opintonsa Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa syksyllä 2011. Tärkein uravalintamotiivi opintonsa aloittaneilla oli liikuntakokemukset. Toiseksi tärkein uravalintamotiivi opintonsa aloittaneilla oli hyvät mielikuvat liikunta-alasta ja kolmanneksi opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus. Opetus- ja ohjaustyön kiinnostavuus oli todennäköisesti yhteydessä opintonsa aloittaneiden korkeaan ohjauskokemuksen määrään. Tärkeimmäksi vaikuttavaksi tekijäksi nousi liikunta-alan monipuolisuus. Tutkimuksen perusteella liikunta-alan monipuolisuus tärkeimpänä vaikuttavana tekijänä alalle hakeutumiseen on yhteydessä liikunnanohjaajakoulutuksen pääsykokeeseen, jossa menestyäkseen tulee olla monessa eri lajissa monipuolisesti taitava.

Suurin osa opintonsa syksyllä 2011 aloittaneista ilmoitti koulutustaustakseen ”ylioppilas”. Hakijoiden koulutustaustaa voidaan perustella sillä, että ylioppilastutkinto ei anna ammatillista pätevyyttä, joten on luonnollista, että ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen haetaan ammattiin valmistavaan koulutukseen. Sen sijaan ammatillisen koulutuksen suorittaneita hakijoita saattaa sen takia olla vähemmän, koska heillä on jo ammatillinen pätevyys eikä mahdolliseen lisäkoulutukseen nähdä tarvetta. Vastaajista 41 % oli kotoisin Etelä-Suomesta. Etelä-Suomesta hakevia saattaa olla sen takia eniten, koska Haaga-Helia ammattikorkeakoulu on Suomen eteläisin suomenkielinen liikunnanohjaajakoulutusta tarjoava ammattikorkeakoulu. Pohjois-Suomesta hakijoita saattoi olla sen takia vähemmän, koska Rovaniemen ja Kajaanin ammattikorkeakouluissa voi suorittaa vastaavan tutkinnon. Lisäksi tulos selittyy todennäköisesti sillä, että väestöpohja on laajempi Etelä-Suomessa, jonka takia hakijoita on suhteessa enemmän.

Ohjauskokemus nousi myös yhteiseksi merkittäväksi tekijäksi opintonsa aloittaneiden kesken. Jopa 95 %:lla oli valmentaja- tai ohjauskokemusta. Muita opiskelemaan pääsyyn vaikuttavia tekijöitä oli liikunnan lukiodiplomi, jonka oli suorittanut kolmannes opintonsa aloittaneista ja kilpaurheilutausta, jota opintonsa aloittaneista oli lähes kaikilla (83 %). Ohjauskokemuksesta, liikunnan lukiodiplomista sekä kilpaurheilutaustasta sai lisäpisteitä liikunnanohjaajaksi hakemisessa, jolloin tämä oli odotettava yhteneväisyys opintonsa aloittaneiden kesken. Lukiodiplomin suorittamisesta voi päätellä hakijan liikuntasuuntautuneisuutta ja ehkä uravalinta on ollut jokseenkin selvä jo vuosia. Kilpaurhei-

lutaustasta voidaan päätellä, että ihminen haluaa urheilun avulla tuoda esiin liikunnallisia kykyjään mahdollisimman menestyksellisesti. Tällöin liikunta on kuulunut hänen elämäänsä jo pidemmän aikaa ja kilpaurheilutausta liittyy luontevasti uravalintaan. Todennäköisesti opintonsa aloittaneiden ohjauskokemukset ovat olleet positiivisia, koska haluavat niitä lisää hakiessaan koulutukseen myöhemmin työskentelemään alalla.

Suurin osa opintonsa syksyllä Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa liikunnan ja vapaa-ajankoulutusohjelmassa aloittaneista oli hakenut liikunnanohjaajaksi ensimmäistä kertaa, mikä hieman yllätti, sillä liikunnanohjaajaksi opiskelemaan on vaikea päästä. Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että suurin osa hakijoista haki liikunnan ja vapaa-ajankoulutukseen juuri tämän opiskelupaikan saamisen takia eikä sattumalta.

8.1 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuustarkastelut ovat oleellinen osa tutkimusta. Luotettavuutta on perinteisesti kuvattu kahdella termillä reliabiliteetilla (luotettavuus) ja validiteetilla (pätevyys). Reliabiliteetti viittaa tutkimuksen toistettavuuteen ja validiteetti siihen, tutkitaanko sitä, mitä on tarkoituskin. (Metsämuuronen 2009, 74; Vilka 2007, 149–150.)

Mittarit ja menetelmät eivät vastaa aina todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutkivansa. Tämä pätee kyselylomakkeisiin vastatessa. Mikäli vastaajat ovat käsittäneet monet kysymykset toisin kuin tutkija, ja tutkija käsittelee saadut vastaukset oman ajattelumallin mukaisesti, ei tuloksia voida pitää pätevinä. Mittari voi aiheuttaa tuloksiin systemaattisia virheitä. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 231–233.) Tutkimuksessa hakijakysely on testattu ennen varsinaisen kyselyn suorittamista Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnanohjaajaopiskelijoilla. Laadullisen aineiston kyselylomakkeen kysymykset olivat selkeitä, joten epätodennäköistä on, että kyselylomakkeet olisivat aiheuttaneet systemaattisia virheitä ja sitä kautta alentaneet tutkimuksen validiteettia.

Tutkimuksen suurimmat mahdolliset virhelähteet liittyvät kyselylomakkeeseen ja kyselytutkimuksen organisointiin (Heikkilä 2008, 47). Paperisessa kyselylomakkeessa olleiden skaalojen päinvastaisuus on saattanut aiheuttaa vastanneiden kesken tulkintavirhei-

tä. Lisäksi näiden tulosten kirjaamisessa ja tallennuksessa Webropol 1.0 sovellukseen on saattanut tapahtua virhelyöntejä.

Tämä tutkimus oli kokonaistutkimus, jossa tavoitteena oli saada tiedot kaikilta pääsykokeisiin osallistuneilta hakijoilta (n=304). Tutkimukseen osallistuneita on suurempi määrä kuin pääsykokeisiin osallistuneita. Tutkimukseen saatiin vastauksia 100 %:lta (n=309), vaikka tutkimusaineistosta poistettiin virhelyönnit, jolloin samalta vastaajalta saatettiin saada kaksi samaa vastausta. Tutkimuksen osallistuneet vastasivat kyselyyn valvotusti, noin kaksikymmentä vastaajaa kerralla. Tutkimukseen osallistui suhteessa lähes saman verran nais- ja mieshakijoita, mikä osaltaan tukee tutkimuksen validiteettia.

Mittaus on ainutkertaista, jolloin huonosti mitattuja osioita ei voida jälkeempään korjata millään menetelmällä. Mittauksen luotettavuuteen ja laatuun vaikuttavia tekijöitä ovat sisällölliset, tilastolliset, kulttuuriset, kielelliset ja tekniset seikat. (Vehkalahti 2008, 40.) Tutkimuksen luotettavuutta voi pohtia myös inhimillisten virheiden kautta. Hakijakyselyn koodausvaiheessa on saattanut tulla virhelyöntejä, jotka saattavat vääristää joidenkin hakijoiden osalta tämän tutkimuksen tuloksia. Ottaen huomioon aineiston suuren koon tällaiset virheet eivät todennäköisesti vaikuta tutkimustuloksiin.

8.2. Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimus kartoitti koulutukseen hakeneiden uravalintamotiiveja ja siihen olisi mielenkiintoista tietää, muuttuvatko nämä motiivit esimerkiksi opintojen aikana. Opintoihin valituilta olisi myöhemmin mielenkiintoista kysyä, kuinka opinnot ja koulutus ovat vastanneet odotuksia ja niitä motiiveja, jotka valitut olivat maininneet ennen koulutuksen alkua. Lisäksi olisi mielenkiintoista laajentaa tutkimusta muihin liikunnanohjaaja (AMK) koulutusta tarjoaviin kouluihin ja vertailla tuloksia keskenään. Tutkimusta voisi laajentaa myös toisen asteen liikunta-alan koulutusta tarjoaviin kouluihin.

Tutkimus antaa arvokasta tietoa hakijoista, heidän syistään hakeutua alalle, mielikuvistaan liikunnanohjaajan työstä sekä eri näkemyksistään työmahdollisuuksista valmistumisen jälkeen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan kouluttajat voivat hyödyntää tutkimuksesta monipuolisesti saatua tietoa, jonka avulla liikunnan ja vapaa-ajankoulutusohjelmaa voidaan kehittää vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin.

Lähteet

Aalto, R., Antikainen, S. & Tanskanen, R. 2007. Kunto-ohjaajan opas. WSOYpro/Docendo, Saarijärvi.

Arcada ammattikorkeakoulu. Liikunnan ja terveyden edistäminen. Luettavissa: <http://www.arcada.fi/fi/amk-tutkinto/liikunta-ja-terveyden-edistaminen>. Luettu: 22.11.2012.

Brown, D. 2002. Career Choice and Development. Fourth Edition. Josseys-Bass. San Francisco.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. 2012. Liikunta- ja vapaa-ajan koulutusohjelma. Nuorten haku 2012. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/liikunta/liikunnan-ja-vapaa-ajan-koulutusohjelma-vierumaki-nuoret-ja-aikuiset/hakeminen-nuoret-2012>. Luettu: 15.6.2012.

Hakeneet, hyväksytyt ja opiskelupaikan vastaanottaneet koulutusohjelmittain. Opetushallitus. Luettavissa: <http://www.koulutusnetti.fi/index.php?file=276>. Luettu: 10.6.2012.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Edita. Helsinki.

Heikkinen, R., Koski, E., Makkonen, L. & Öhman, E. 2012. Futurix- Lukion opinto-ohjaus + Jatko-opinto-opas. Otava. Keuruu.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Tammi. Helsinki.

Jusi, K. 1987. Abiturienttien uravalinta ja uravalintavarmuuden kehittyminen. Tutkimus helsinkiläisten lukuvuoden 1984-1985 abiturienttien uravalinnan lähtökohdista ja uravalintavarmuuden ehdoista. Työvoimapolitiittisia tutkimuksia. nro. 71. Helsinki.

Jussila, J. 1976. Peruskoulun luokanopettajan koulutukseen hakeutuminen ja sen motiivit. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 52.

Jussila, M. & Lauriala, A. 1989. Luokanopettajaksi opiskelevien uranvalintamotiivit, koulutusodotukset sekä koulutus ja kenttäkokemukset; Oulun yliopiston vanhanmuo-

toisen koulutuksen läpikäyneiden seurantatutkimus vuosilta 1975-1988. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 61.

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma. Luettavissa: http://www.kajak.fi/suomeksi/Opiskelijoille/Opintojen_sisalto/Liikunnanohjaaja.iw3
Luettu: 15.6.2012.

Kari, J. 1996. Opettajan ammatti ja kasvatustietoisuus. Otava. Helsinki.

Korkeakouluopinnot 2009-2011. Opetushallitus. 2009. Luettavissa: <http://www02.oph.fi/koulutusoppaat/Korkeakouluopinnot.pdf>. Luettu: 19.6.2012.

Kosonen, P.A. 1986. Nuorten valmiuksista uravalintoihin peruskoulun ja lukion päättyessä. Teoksessa Hämäläinen, S. (toim.). Kehittykö koulu? Tutkijoiden arviointeja peruskoulun ja lukion nykytilasta. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B.

Lampikoski, T. 1998. Urasuunnittelun opas. WSOY. Juva.

Liikunta ja urheilu. Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Luettavissa: http://www.ammattinetti.fi/web/guest/alat;jsessionid=5F285079E3452727227B6DBD18722845?p_p_id=akysearchammattiala_INSTANCE_6tRI&p_p_action=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-. Luettu: 20.6.2012.

Liikunnanohjaaja. Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Luettavissa: <http://alturl.com/2r6t8>. Luettu: 16.6.2012.

Liikunnanopettaja. Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Luettavissa: http://www.ammattinetti.fi/web/guest/ammattit?p_p_id=akysearchammatti_INSTANCE_g0j8&p_p_action=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&. Luettu: 16.6.2012.

Liikunta- alan koulutetut vastaamaan alan työtehtävistä. Suomen Liikunnan Ammatilaiset ry. Luettavissa: <http://www.sla-ry.fi/@Bin/160283/kannanotto+ty%C3%B6st%C3%A4.pdf>. Luettu: 30.9.2011.

Liikunta-alan koulutus. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2008. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikunta-alan_koulutus/?lang=fi. Luettu:
15.6.2012.

Liikunta-alan tutkinnot Suomessa 2011. Opetushallitus. Luettavissa:
http://www.edu.fi/download/132697_liikunta_alan_tutkinnot_suomessa_2011.pdf.
Luettu: 19.6.2012.

Liikuntapedagogiikan opiskelu. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa:
https://www.jyu.fi/sport/laitokset/liikunta/opiskelu/lpe_kuvaus. Luettu: 8.6.2012.

Liikuntatieteet. Opetushallitus. Luettavissa: http://www.opintoluotsi.fi/fi-FI/koulutusalat_ja_ammattit/sosiaali_terveys_ja_liikunta_ala/liikuntatieteet/. Luettu:
6.6.2012.

Liikuntatieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa:
<https://www.jyu.fi/sport/opiskelijavalinta/hakuopas/koulutus>. Luettu: 14.7.2012.

Lipponen, H. 2011. Liikunnanohjaajatutkinto muutosten kourissa. Liikunnan Ammattilainen, 6, 3, s. 13.

Lipponen, H. 2011. Liikunnanohjaajien koulutus yhteiskunnan muutoksessa. Liikunnan Ammattilainen, 6, 1, s. 14.

Luopajarvi, T. 1995. Ammattioppilaitosten opettajien ja opiskelijoiden motivaatiope-
rusta. Opetusta ja oppimista kannustavat tekijät ammattioppilaitosten metalli- ja sähkö-
osastoilla. Tampereen yliopisto. Saarijärven Offset. Saarijärvi.

Lähteenmäki, S. 1995. ”Mitä kuuluu – kuka kääntää?” Yksilöllinen urakäyttäytyminen
jäsittä ohjaavat tekijät suomalaisessa liiketoimintaympäristössä – vaihemallinmukainen
tarkastelu. Turun kauppakorkeakoulu. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja. Sarja A-1.

Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 2. uudistettu
painos. Gummerruksen Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

- Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Gummerruksen Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Niemelä, K. 1999. Teologiksi? Teologiseen tiedekuntaan pyrkivien uranvalintamotiivit ja ammatillinen suuntautuminen. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Opetushallitus. 2003. Lukion opetussuunnitelman perusteet. Luettavissa: www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf. Luettu: 25.6.2012.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:14. Liikkuva ja hyvinvoiva Suomi 2010-luvulla. Luettavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/tr14.pdf?lang=fi>. Luettu: 25.5.2012.
- Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Liikunta ja vapaa-aika. Luettavissa: http://www.ramk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinnot_paivaopiskeluna/Liikunta_ja_vapaa-aika.iw3. Luettu: 15.6.2012.
- Sissala, M. & Turppa, H. 2008. Liikuntatieteitä opiskelemaan hakevien uravalintamotiivit. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu- tutkielma.
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Tammi. Helsinki.
- Viljanen, E. 1977. Peruskoulun luokanopettajiksi yliopistossa ja sivukorkeakoulussa opiskelevien uranvalinnan motiivit. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Julkaisu 55.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Tammi. Helsinki.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

KYSELY LIKUNNANOHJAAJIKSI HAKEVILLE KESÄLLÄ 2011

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää liikunnanohjaajiksi hakevien uravalintamotiiveja. Kysely on osa liikunnanohjaajatutkimuksen opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta. Rastita sopivin vaihtoehto. Vastaaminen vie arviolta 10- 15 minuuttia. Jokainen vastaus on tärkeä.

Pääsykoepäivä: _____

Pääsykoenumero: _____

1. Sukupuoli † Mies

† Nainen

2. Ikä _____

3. Asuinmaakunta

☐ Ahvenanmaa	☐ Kainuu	☐ Lappi	☐ Pohjois-Savo
☐ Etelä-Karjala	☐ Kanta-Häme	☐ Pirkanmaa	☐ Päijät-Häme
☐ Etelä-Pohjanmaa	☐ Keski-Pohjanmaa	☐ Pohjanmaa	☐ Satakunta
☐ Etelä-Savo	☐ Keski-Suomi	☐ Pohjois-Karjala	☐ Uusimaa
☐ Itä-Uusimaa	☐ Kymenlaakso	☐ Pohjois-Pohjanmaa	☐ Varsinais-Suomi

4. Koulutustausta

- Ylioppilas
- Ammatillinen koulutus
- Ammattikorkeakoulu
- Yliopisto
- Muu, mikä? _____

5. Oletko suorittanut liikunnan lukiodiplomin?

- En Kyllä

6. Mitä harrastat? Kirjoita tyhjään tilaan laji, jota harrastat pääsääntöisesti.

- Yksilölajia Joukkuelajia Ei mitään

Laji: _____ Laji: _____

7. Missä harrastat liikuntaa?

- Urheiluseurassa
 Koulun urheilukerhossa
 Omatoimisesti yksin
 Omatoimisesti kaverin kanssa
 Jossain muualla, missä? _____

8. Kilpaurheilutausta (valitse yksi)

- OK-, MM-, EM-, ja aikuisten maajoukkue- edustaja
 Aikuisten A/I-luokka, palloilujen liigataso tai SM-sarja A- tai B-junioreiden maajoukkue-
edustajatai SM-mitalistikamppailulajien musta vyö (dan)
 Aikuisten B/II-luokka, palloilujen 1- tai 2- divisioona
A- tai B-junioreiden A/I- luokka, palloilujen SM-sarja
kamppailulajien ruskea vyö
 Aikuisten C/III-luokka, palloilujen 3- tai 4-divisioona
A- tai B-junioreiden B/II-luokka, palloilujen 1-tai 2-divisioona
kamppailulajien vihreä vyö
 Ei kilpaurheilutaustaa

9. Onko sinulla valmentaja- tai ohjauskokemusta?

- Ei Kyllä, 1- 50h Kyllä, 50-150h Kyllä, 151-300h Kyllä, >
300h

10. Toimitko luottotehtävissä jossakin urheiluseurassa, järjestössä, yhdistyksessä tai muussa vapaa-ajan toiminnassa?

- En

Kyllä, missä tehtävissä?

11. Kuinka monta kertaa olet hakenut liikunnanohjaajakoulutukseen (tämä hakukerta mukaan lukien)?

1 kerran 2 kertaa 3 kertaa 4 kertaa tai useammin

12. Onko Haaga- Helian liikunnan ja vapaa-ajankoulutusohjelma ensisijainen haku-kohteesi?

Kyllä

Ei

13. Oletko viettänyt väli vuosia yo-tutkinnon tai muun vastaavan tutkinnon suorittamisen jälkeen?

En Kyllä, kuinka monta vuotta? _____
Mitä teit? _____

14. Miksi hait juuri liikunnanohjaajaksi?

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 4 = täysin samaa mieltä
--

	1	2	3	4	En osaa sanoa
Olen pitkään ollut kiinnostunut tästä alasta	☐	☐	☐	☐	☐
Mielikuvani alasta on hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Tälle alalle on helppo päästä opiskelemaan	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on hyvät liikuntakokemukset	☐	☐	☐	☐	☐
Alalla saa olla tekemisissä ihmisten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Oma urheilutaustani on vaikuttanut hakemiseeni	☐	☐	☐	☐	☐
Haluan vaikuttaa ihmisten elämäntapoihin	☐	☐	☐	☐	☐
Opetus- ja ohjaustyö kiinnostavat minua	☐	☐	☐	☐	☐
Alan työllisyystilanne on vaikuttanut hakemiseeni	☐	☐	☐	☐	☐
Alan haastavuus on vaikuttanut hakemiseeni	☐	☐	☐	☐	☐
Alan palkkaus on vaikuttanut hakemiseeni	☐	☐	☐	☐	☐

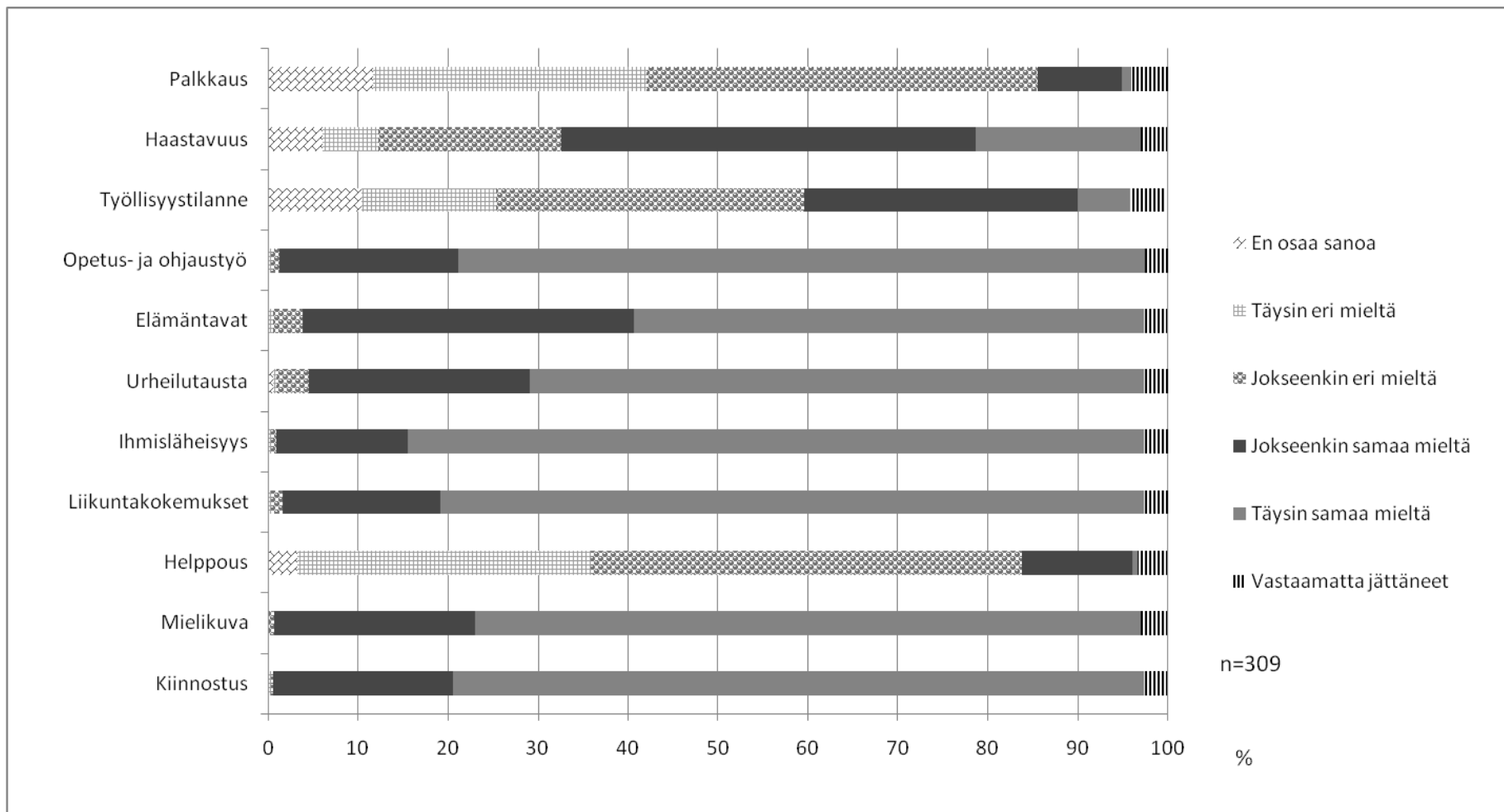
15. Arvioi seuraavien tekijöiden tärkeyttä, miten ovat vaikuttaneet liikunta-alalle hakemiseesi

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan	En osaa sanoa
Lukion opinto-ohjaus	☐	☐	☐	☐	☐
Työvoimatoimiston opinto-ohjaus	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta- alan monipuolisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Tuntemani alan opiskelijat	☐	☐	☐	☐	☐
Tuntemani alalla työskentelevät henkilöt	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhemmat	☐	☐	☐	☐	☐
Ystävät	☐	☐	☐	☐	☐
Valmentaja	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunnanopettaja	☐	☐	☐	☐	☐

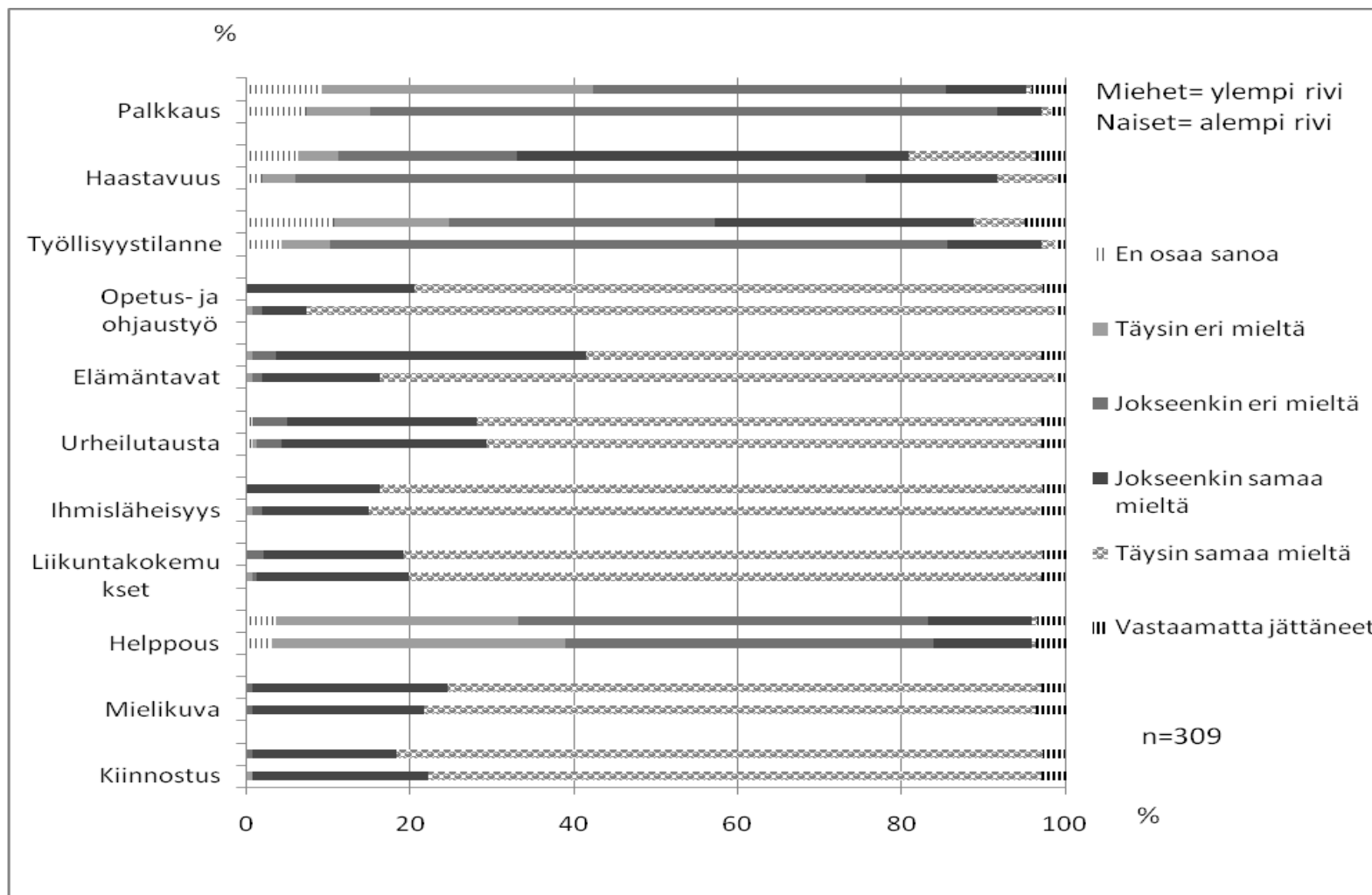
16. Mitä mielikuvia sinulla on liikunnanohjaajan työstä?

17. Missä haluaisit olla töissä 5 vuoden päästä?

Liite 2. Pääsykokeisiin osallistuneiden hakijoiden uravalintamotiivit %

Liite 3. Naisten ja miesten uravalintamotiivit %

Liite 4. Naisten ja miesten erilaisten tekijöiden vaikutus liikunta-alalle hakemiseen %

